

እንኳን ደና መጡ

ማንበብ ለህይወት @worldbook0

pdf መፅሐፍትን በቀላሉ የሚያገኙበት የቴሌግራም ቻናል

እንዲሁም ምርጥ ምርጥ ትረካዎችን ያገኛሉ

ይቀላቀሉን ቤተሰብ እንሁን የሚፈልጉትን መፅሐፍ በቀላሉ ያግኙ

91% 2:47 p.m.

← **ማንበብ ለህይወት** 6636 subscribers

Pinned Message
በፍቅር ሰዓት 10 <https://youtu.be/D5Kj...>

#ነርMAP
ደራሲ:- በዶ/ር ኤርሲዶ ለንደቦ
እያንዳንዱ ሰው የራሱ ሕይወት ቀራጭ ነው!
2,535 ሂልሎች 11:55 ሰዓት

↓ ነርMAP_ዶ_ር_ኤርሲዶ_ለንደቦ_M arch_2003_E_C_Added_By_ 25.5 MB PDF

#ነርMAP
ደራሲ:- በዶ/ር ኤርሲዶ ለንደቦ
ከጠይቅ ለጠይቅ የገሩ

ማንበብ ለህይወት
private channel
id: 1419053835

Description
📖🌟+ እንኳን በደህና መጡ! 🌟📖
→ እዚህ ቻናል ላይ የተለያዩ የእማርኛ እና English መፅሀፍትን በ Pdf እና ትረካዎችን እና ሌሎችም ጠቃሚ ነገሮችን ያገኛሉ።
ይቀላቀሉን
👍👍👍👍👍👍👍
ማንበብ ለህይወት @worldbook0
ለማንኛውም አስተያየት እና መፅሀፍ ጥቅማ ያዋሩን
@HeNok_lioulseyed
@Mema1609

Notifications
On

Members
Subscribers 6636

91% 2:50 p.m.

← **ማንበብ ለህይወት** private channel

Members

Subscribers	4286
Administrators	4
Removed Users	1
Photos and videos	773
Photos	—
Videos	—
GIFs	—
Files	1009
Links	2
Audio files	248

Media Files Links Audio

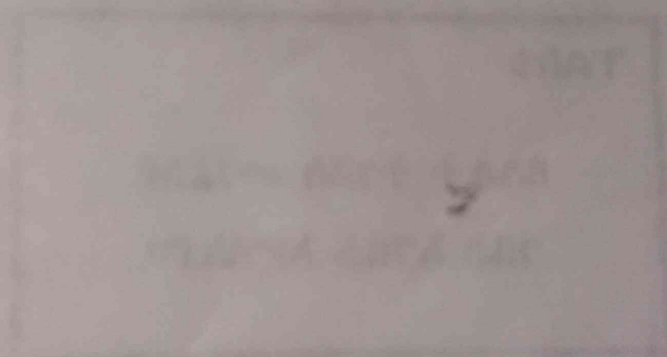
ሐሽማፍ

ማንበብ ለህይወት

ማንበብ ለህይወት ብላጽ ሰርጽ ብታደርጉ pdf መፅሀፍ በነፃ ታገኛላችሁ

ከ ማዕበል ፈጠነ

ሐሽማል

ከማዕበል ፈጠነ

ይህ መጽሐፍ ጥበባዊ መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።
የሰረቀም፣ የሰረቀም ተከታትለው እንጦርጦስ ይወርዳ

ማዕበል ፈጠነ ፳፻፲፩ ዓ.ም

1ኛ ዕትም ሐምሌ 2011

2ኛ ዕትም ህዳር 2012

3ኛ ዕትም የካቲት 2012

4ኛ ዕትም ሰኔ 2012

5ኛ ዕትም ነሐሴ 2012

ፕላስቲ

በሌሊት ትገይስ መንፈስየ

ኅይወት እግዚአ አምላኪያ።

አከፋፋይ፡ ዘውዱ ቤተ መጻሕፍት

0911587537/ 09 20 64 12 01

እንደማይቆጠሩት
የልብ ግድግዳ ተሰ
ጀርጋዳው የማዕበል
ንግሥት ላባ
ይመስለኛል፤ ከዚህ
ቢመጣ እንጂ አ
ይህ ነውና!ይህ
ፍልስፍና የወጣ
ባለክንፍ መርከብ
የሕይወት መንግ

2011 ዓ.ም

አዲስ አበባ

መግለጫ

እንደማይቆጠሩት የሰማይ ከዋክብት የማይሰፈር ጥበብ በአባቶቻችን የልብ ግድግዳ ተሰቅሏል። ከትውልዱ ርቆ የተሰቀለውን ጥበብ ቁመተ ጀርጋዳው የማዕበል ፈጠነ መጽሐፍ በቅኔ ክንዱ ታቅፎ አወረደልን። ንግሥት ሳባ ሰሎሞንን የፈተነችበት የጥበብ እንቅጭልሽ ይህ ይመስለኛል፤ ከዚህ በኋላ ጠቢቡ ሰሎሞን ዝናዋን ሰምቶ ወደ ኢትዮጵያ ቢመጣ እንጂ ኢትዮጵያ ወደ እርሱ አትሄድም፤ ከሰሎሞን የሚበልጠው ይህ ነውና! ይህ መጽሐፍ በዘመናዊ ትምህርት ብቻ ተሳፍሮ ከኢትዮጵያ ፍልስፍና የወጣውን ትውልድ ወደ ኢትዮጵያዊ እሳቤ የሚመልስ ባለክንፍ መርከብ ነው። ከተዋነይ የሕይወት መንገድ መቀላቀል ለሚሹ የሕይወት መንገደኞች የተዘረጋ የጥበብ ድልድይ እነሆ!!

ሲቀ ሊቃውንት ስምዐ ኮነ መልአክ

መግቢያ

አምናና ታች አምና ለዐሥሩ ጣቶች ሥራ አልነበራቸውም። ለእነዚህ ጣቶች ሥራ ፍለጋ ደጋ ስወጣ፣ ቆላ ስወርድ ከዓመታት በፊት ነበልባል የሚባል የቅኔ ዘራፊ

“በቅኔያችን ጥበብ በያዝነው ሆሣዕና፣

እንነጠቃለን በግዙፍ ደመና”

ከሚለው ቅኔ “ጥበብ ተቀብራለች” ብሎ የነገረኝ ትዝ አለኝ። ቅኔውን ከልጅነቴ ጀምሮ እኔም አውቀዋለሁ። የሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ መወደብ ነው። ሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ በዘመኑ ባንዲት ዕለት፣ በተመሳሳይ ሰዓት በጎንደር ደብረ ብርሃን ሥላሴና በሸዋ ደብረ ብርሃን ሥላሴ ቅኔ-ማኅጌት ሲያገለግል ይውል ነበር። በዚህ ጊዜ የሸዋ ሊቃውንት ሊቁ ክፍለ-ዮሐንስ ከእነሱ ጋር በመንፈሳዊ አገልግሎት እንደ ዋለ በኩራት ሲናገሩ የጎንደር ሊቃውንት ደግሞ በጎንደር ደብረ ብርሃን ሥላሴ እንደ ልማዱ አዳፋ ልብሱን ለብሶ ቅኔውን ሲገጨው መዋሉን ይናገራሉ። ባለ ቅኔው በተመሳሳይ ሰዓት ጎንደርና ደብረ ብርሃን ሥላሴ በመንፈሳዊ አገልግሎት ስለማሳለፉ ሲጠየቅ፡-

“ንሕነሂ በግብረ ቅኔ ዘበሆሣዕና፣

እምእደ ገፋዒ ወተገፋዒ ንትመስጥ በደመና" ሲል በመወድሱ መለሰ።
ቅኔው ከላይ ከላይ ሲተረጎም፤

«በቅኔያችን ጥበብ በያዝነው ሆነዕና፤

እንነጠቃለን በግዙፍ ደመና" እንደ ማለት ነው። ነበልባል እንደ ነገረኝ
በዚህ ቅኔ ውስጥ ጥበብ ተቀብራለች”

ነበልባል ሌላም ተመሳሳይ ታሪክ ሲናገር እንዲህ ብሎ ነበር።

“ከኢትዮጵያውያን ጠቢባን ሌላው ደግሞ ተዋነይ ይባል ነበር። ጠቢቡ
ተዋነይ ከጎጃም ቅኔ ተቀኝቶ በተመሳሳይ ሰዓት ጎንደር ይደግም እንደ
ነበር ዜና-ጥበቡ ይጠቁማል። ይህንን የኢትዮጵያ ዕፁብ ድንቅ ጥበብ
የቅኔ ሊቃውንት በኩራት ይናገሩታል።

ባላገሮችም

«ተዋነይ በጣና

ይመስላል ደመና" ሲሉ ተዋነይ በደመና መጋለቡን ይተርካሉ” ብሎኛል-
ነበልባል።

ነበልባል የነገረኝን ምሥጢር ለዐሥሩ ጣቶቹ ነገርኳቸው። ሥራ እንደ
ፈጠርሁላቸው ቆጠሩት። ከዘመናት በፊት የነበረውን ሀገራዊ ፍልስፍና
እየተሻሙ መክተብ ጀመሩ። ባለ ቅኔው ክፍለ የሐንስ መጣ። ተዋነይ
ተገለጠ። ሌሎችም ሊቃውንት በየተራ መጡ። አሥሩ ጣቶቹ በቅኔው
ውስጥ የተቀበረውን ምሥጢር ሀገርኛ ብዕር፣ ጨብጠው መክተብ

ሲጀምሩ ጠቢቡ ሐረ ኩራዝ ለኮሱ። ወዲያው ግን ነፋስ በቤቱ ቀዳጃ
ገብቶ አጠፋባቸው። ሊቅ ዐፅቁ ሐሽማል የሚባል በጨለማ ውስጥ ቀይ
ብርሃን የሚፈነጥቅ መጽሐፍ ይዘው ብቅ አሉ። ሐሽማል ድቅድቁን
ጨለማ ገፈፈው። ዐሥሩ ጣቶች ሲከትቡ እኔን እንቅልፍ ጣለኝ። ስነቃ
ጠቢቡ ሐረ ተሰውረዋል። ሊቅ ዐፅቁም ሐሽማልን ይዘው ከቤት
ወጥተዋል። ዐሥሩ ጣቶች አንድ መጽሐፍ ጽፈው ስለ ስሙ
ሲጨቃጨቁ ደረሰሁ። ስሙን ሐሽማል በሉት አልገኝቸው። ሐሽማል
ብለው ጠሩት። እነሆ ሐሽማል ሆነ!!

ማዕበል ፈጠነ

ከዘመናት በፊት
ከተማ ጎንደር
ወደዚያው ፊት
ቀናማለት በፊት
እየቀዱ ወደ
ላሉት ያድሉ
እየተጠነቀቁ
በጠቢባን
ምሥጢራዊ
የሐንስ
ኢትዮጵያ
አሉ። ጭ
ቁስ መስ
መልኩ
ስብከት
የጎንደር
ዘበቱባቸው
አስተካክለው
እንደ
ሲቃው

ከዘመናት በፊት ውቢቱ ኢትዮጵያ በሊቃውንት ተጥለቀለቀች። ታላቋ ከተማ ጎንደርም በሊቃውንት ቅኔ ክብሯ ተወሳ። የሊቃውንቱ እግር ወደዚያው ፈጠነ። ሰማዕቱ ኖላዊ በጎንደር ከተማ ለማስተማር ደፋ ቀናማለት በዛባቸው። እግረ መንገዳቸውንም ከጎንደር ምሥጢራዊት ውኃ እየቀዱ ወደ ፊት ትልቅ ሰው ሆኖ ሀገር ይጠቅማል፤ ወገን ይረዳል ላሉት ያድሉ ያዙ። ምሥጢሩ ከአሳቸው አልፎ ከባዕድ ጆሮ እንዳይደርስ እየተጠነቀቁ ሲያድሉ ዓመታት አለፉ። ቀስ በቀስ የጎንደር ልዕልና በጠቢባን ልሳን ተወራ። ክብሯ የጸሐፍት ድርሳናትን አጨናነቀ። ምሥጢራዊው ሊቅ ኖላዊም እንደ ቅድመ አያቶቻቸው እንደ-ክፍለ ዮሐንስ በደመና እየተንቀሳቀሱ ጭምር ስለጎንደር ልዕልና፤ ስለ ኢትዮጵያ ረቂቅ ፍልስፍና ባራቱ ማዕዘን ላሉ ሀገርኛ ሊቃውንት ሹክ አሉ። ጭምጭምታው ከምዕራባውያን ብልጥ ጆሮ ደረሰ። ምዕራባውያን ቁስ መስለው መስቀል ጨብጠው ኢትዮጵያን ከመውረር በማይተናነስ መልኩ ሰፈሩባት። በተኮላተፈ ቋንቋቸው፤ በአዳዳ ምላሳቸው የውሸት ስብከት መስበክ ጀመሩ። ዳር ዳሩን እየሰበኩ መኻል ጎንደር ሲደርሱ የጎንደር ሊቃውንት 'የቀበሮ ባሕታዊ ከበግ መኻል ይሰግዳል' ሲሉ ዘበቱባቸው። ተልእኳቸው እንደ ከሸፈ ሲረዱ የስብከታቸውን መርሕ አስተካከሉ። በተለይ ጀርመን ከኢትዮጵያ የግእዝ ሊቃውንትን አጥብቃ እንደ ምትፈልግ ለንጉሡ አስረዱ። ንጉሠ-ነገሥቱ ባራቱ ማዕዘን ያሉ ሊቃውንት እንዲጠሩ አዋጅ ነገሩ። የደከመ በምርኩዝ፤ የታመመ በደጋፊ

እየታዘበ በሳምንት ቤተ-መንግሥቱ ቅኔ ቤት ሆነ። ከጎንደርም ሲሄድ
ኖላዊን ጨምሮ ዐራት ሊቃውንት ተጠርተው ነበር። ሦስቱ ወደ ጎንደር
ሲመለሱ ንጉሡ ታዋቂውን ሊቅ ኖላዊን ወደ ጀርመን ልከው ጀርመንም
በግእዝ እንዲያበለጽጉ አዘዙ። ተልእኮው እውን ሆነ። ሊቁ ጀርመን
ሲገቡ ጀርመናውያን አደባባይ ወጥተው የኢትዮጵያን ሰንደቅ ዓላማ
እያውለበለቡ ተቀበሏቸው። የሊቁ ፎቶ-ግራፍ በጀርመን ከተሞች
ከዚያም ከዚያም ተሰቀለ። በተንጣለለው የጀርመን ቤተ-መንግሥት
የእራት ግብዣ ላይ ተገኝተው መወደስ-ቅኔ አሰሙ።

ሊቁ ከሳምንት በኋላ ግእዝ ቋንቋ በማስተማር ተጠመዱ። የጀርመን
ምሁራን ከጥቁሩ የሐበሻ ሊቅ እግር ሥር ተኮለኮሉ። ሐበሻን እንደ
ጥቁር ውሻ የሚቆጥሩ ነጮች ለዓላማቸው ሲሉ ቡንጽል ቀበሮ መሰሉ።
ሊቁም ቀያይ ቀበሮዎችን ግእዝ ቋንቋ ማስቆጠር ጀመሩ። ቀያይ
ቀበሮዎች ግን ከግእዙ ትምህርት ይልቅ ስለ ኢትዮጵያ የጥንት ጥበብ
ሲጠይቁ ሀገራዊ ምሥጢር ላለመግለፅ ሊቁ ሲሸሹ ኖሩ።

ከዓመታት በኋላ ወደ ሀገራቸው ለመመለስ ሲዘጋጁ በድንገት
ሕይወታቸው አለፈ። ሕልፈተ-ሕይወታቸው እንደተሰማ እነ አባ ደመና
ጎንደርን እየዞሩ ለፈፉ። አስከሬናቸው ብሔራዊ ሰንደቅ ዓላማ ለብሉ
ጎንደር ሲገባ ጠቢባን በተለያየ የሥራ ዘርፍ ተጠመዱ። ቀብራቸው
አጨቃጫቂ ሆነ። መላ ጎንደር ተሰበሰበ። የጀግኖች ማኅበር በጀግኖች
ወግ እንዲቀበሩ ወሰነ። ሊቃውንቱ በሊቃውንት ወግ መሆን አለበት ሲሉ
ውሳኔውን ሻሩ። ጠቢባን በጠቢባን ወግ እንዲሆን ዲኮ ታጥቀው
ተከራከሩ። ይህንን ተከትሎ በጎንደር ከተማ ጭቅጭቅ ተፈጠረ። ነገሩን

የሚፈቱ አንጋፋ
ተወከሉ። ከጀግ
ከጠቢባን ድንቁ
በገነት ተራራ
ጠቢባን ወደ
በዝምታ ተሸ
የብልኮ አታግ
የሚያጠምቁ
ብልኮ እንደ
ድምፅ አይ
በባሕል ም
መንነዋል።
ታዘለው
ባለጋሪው
ከፈተ።
አይመስለ
ሲጀምሩ
ጣዕም
ለሙዚቃ
ድምፁን
በሊቃ
እንዲያ

የሚፈቱ አንጋፋ ሊቃውንት ተመረጡ። ከሊቃውንት ክፍል ሊቅ ዐፅቁ ተወከሉ። ከጀግኖች ማኅበር በኩል ደግሞ ዐራትጀግኖች ተመረጡ። ከጠቢባኑ ድንቁ ዘጎንጅ ተገኙ። ጉባኤው በገነት ተራራ እንዲሆን ወሰኑ። በገነት ተራራ ላይ ተደረገ።

ጠቢባኑ ወደ ገነት ተራራ ሲያመሩ ብልኮ ሰፈር ሲደርሱ ሁሉም ነገር በዝምታ ተሸብጧል። የብልኮ ባሕላዊ ቤቶች በዝምታ ተለጉመዋል። የብልኮ አታሞ ወዲያ ተከላትማ ወድቃለች። የምሽት ቤቶችን በመሰንቆ የሚያጠምቁ አዝማሪዎች ብልኮን እስከ ወዲያኛው የረሷት ይመስላሉ። ብልኮ እንደ ጣና ገዳማት በጸጥታ ተውጣለች። የመሰንቆም ሆነ የአታሞ ድምፅ አይሰማባትም። ባሕላዊ ቤቶች የባሕሉን እያደረሱ አይደለም። በባሕል ምሽት አንድ ብርሌ ጠጅ በስሙኒ እንዳልሸጡ ከንግድ ዓለም መንነዋል። ፀሐይ ወደ መስኮቷ ስታቁለቀል ጠቢባኑ በአንድ አሮጌ ጋሪ ታዝለው ከዐጤ ቴዎድሮስ አደባባይ ወደ ገነት ተራራ አዘገሙ። ባለጋሪው የሊቃውንቱን ሻሽ ሲመለከት ሙዚቃውን ዘግቶ መዝሙር ከፈተ። ጠቢባኑ ግን ለመዝሙሩም ሆነ ለሙዚቃው ጆሮ የሰጡት አይመስሉም። በዚያውም ላይ የጋሪው ጎማዎች በጠጠሮች መንፈራገጥ ሲጀምሩ የመዝሙሩ ለዛ ጠፋ። ዘማሪው ጥሩ ድምፃዊ ቢሆንም የዜማው ጣዕም ከጋሪ ኳኳታ ጋር ሲደመር ቃናው ከሰመ። ባለጋሪው ለሙዚቃውም ሆነ ለመዝሙሩ ትኩረት እንዳልሰጡት ሲመለከት ድምፁን አጥፍቶ እየተጠማዘዘ ቀጥታ ወደ ገነት ተራራ አመራ። ጋሪው በሊቃ ገነት ተራራን አቋርጦ ወደ ቁንጮው ሊደርስ ጥቂት ሲቀረው እንዲያቆም ምልክት ሰጡት።

ባለጋሪው ዳገቱን ሳይፈጽም እንደ ምንም ብሎ ፈረሱን እስከ ጋሪው ገታ። አዛውንቶች ቀስ ብለው ከወረዱ በኋላ ለባለ ጋሪው ከኪሳቸው እየመዝገለጡ ስሙኒ ስሙኒ ሳንቲም ሸገጡለት። ባለጋሪው አሮጌ ፈረሱን ወደ ኋላ መልሶ ሲፈተለክ ታሪክ ነጋሪዎቹ ገነት ተራራ ላይ ወጥተው ጉብ አሉ። ሰዓቱ ተጎድቶ ምድር መሸቶ ነበር።

ጉባኤው እንደተጀመረ ከጀግኖች ማኅበር ወገን በቀብራቸው ቀን ትልቁ ሰውሊቅ ዐፅቁ መድፍ መተኮስ እንዳለባቸውና ቀብሩም በጀግኖች ማኅበር ወገ እንዲሆን የጀግኖች ማኅበር ሲወስን ሊቅ ዐፅቁ ሐሳቡን በሐሳብ ለመሻር መቋሚያቸውን ተደግፈው ተነሡ። ሲነሡ ወገባቸው ቀ...ሽ...ቀ...ሽ ሲል ተሰማ። በጥሬ የደቀቀ የካህን ወገብ ይህንን መሰል ድምፅ ማሰማቱ የተለመደ ስለሆነ ብዙ አትኩሮት የሰጠው አልነበረም። መምሬ ገጸቸውን በመስቀል አማትበው፣ ዐራቱን ማዕዘን ባርከው፣ በሰባቱ ሰማያት አምሳል የተፈጠሩ ሰባቱን የጎንደር ተራሮች ቃኝተው መናገር ጀመሩ።

“በቅድሚያ ሰማዕቱ ኖላዊን አስመልክቶ ስለተናገራችሁት ጠቃሚ ሐሳብ ከልብ ከልብ አመሰግናለሁ። የተናገራችሁትን ሁሉ ገቢራዊ ለማድረግ ግን የሃይማኖቱ ሥርዐት አይፈቅድም። ቢፈቅድልኝ ኑሮ መድፉን መተኮስ ቀላል ነበር። ግን እንኳን መተኮስ ባርኮ መስጠት ክልክል ነው። እኛ ኢትዮጵያውያን የድሮ ፋሽስት ጳጳሳት አይደለንም። ቀኖናችንም አይፈቅድልንም...።” ብለው ትንሽ ስለ ክብረ ክህነት ተናገሩ። የክብረ ክህነቱን ምሥጢር ዘርዘረው አስረድተው እንዳበቁ፤

“ቀኖናው በሚፈ...
የለም። ሊቁ ኖ...
ይመሰክራል። በ...
እሳቱ የሀገሪ ጀ...
እየፎከረ ይገላል...
አካባቢ ከአባት...
ያን ጊዜ እኔም...
አብሬ ነበርሁ።
ግድም እንደተ...
ለተወረወረ አ...
ማርከው በፃ...
መማር ያስ...
አውቃለሁ።
ቀድማቸው።
እንደ ገና መ...
“እኔን ያሳ...
ስትለይ ጀ...
ጀምሮ የ...
ከሐዲስ ነ...
የተለመደ...
ክፍሎች...
ተከፋፍላ

“ቀኖናው በሚፈቅደው መሠረት እንጂ በዘፈቀደ ደግሞ የሚሆን ነገር የለም። ሊቁ ኖላዊ አርበኛ መሆናቸውን ወዳጃቸው ቀርቶ ጠላታቸው ይመሰክራል። በጠላት ወረራ ጊዜ ከታቦቱ ጎን ሆነው፤

እሳቱ የሀገሪ ጀግና፤

እየፎከረ ይገላል ገና እያሉ አጽንዖት ሲሰጡ አርፍደው ወደ መጨረሻ አካባቢ ከአባት አርበኞች እኩል ተሰልፈው ተዋግተዋል። ድል መተዋል። ያን ጊዜ እኔም እንደ ዐቅሜ በዲቁና እያገለገልሁ ቃጭል እያቃጨልሁ አብሬ ነበርሁ። ተዋግተዋል። ማርከዋል። በከባዱ ቆስለዋል። እግራቸው ግድም እንደተመቱ ትዝ ይለኛል። ተመተው ግን አላፈገፈጉም። ከጠላት ለተወረወረ አጻፋ መልሰው ያንን የመታቸውን ወታደር እስከ መሣሪያው ማርከው በምሕረት እንዳለፉት ትዝ ይለኛል። እንደ ጌታችን ማርኮ መማር ያስተማሩ መምር እየተባሉ ሲመሰገኑ ሰምቻለሁ። ይህን አውቃለሁ። ቁስላቸውን በዐይኔ በብረቱ ተመልክቻለሁ።” ብለው እንባ ቀድማቸው። በመሐረባቸው ጫፍ ዐይናቸውን ጠርጉው ተረጋግተው እንደ ገና መናገር ጀመሩ።

“እኔን ያሳስበኝ የመድፋ ሳይሆን የጸሎቱ ጉዳይ ነው። ነፍስ ከሥጋ ስትለይ ጀምሮ የሚጸለይ መጽሐፍ አለ። መዋቲው ከሞተበት ቅጽበት ጀምሮ የሚጸለይ መጽሐፍ-ሙታን ነው። መጽሐፉ ከብሉይ ኪዳንና ከሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት የተወጣጣ ሲሆን ለሙታን ብቻ የሚጸለይ የተሰመደው ነው። ጸሎቱ ለሙታን የሚጸለይ ሲሆን፤ የተለያዩ የማዕረግ ክፍሎች አሉት። የምሁርና የመነኩሴ፤ የሴትና የወንድ በሚል አንቀጽ ተከፋፍሏል። ይህ የወረቀቱ መጽሐፍ የሚያዝዘው ክፍል ሲሆን

የብራናው ግን የሊቃውንት፣ የፈላስፎችና የጠቢባን ክፍሎችን ይጨምራል። በእውነት ሊቁ በአርበኞች ወግ ይቀበሩ ቢባል ይህ ሁሉ ቀኖና ይፋለሳል። መቼም 'ለጥምቀት ያልሆነ ቀሚስ' እንደሚባለው ሁሉ ለሰማዕቱ ያልሆነ ብራና ባዶ ቁርበት እንጂ በምስጢራዊ ቀለም የታጨቀ ምስጢራዊ ብራና ሊሆን አይችልም። ስለዚህ በቀብሩ ጊዜ ለንባብ የሚቀርበው የብራናው መጽሐፍ ነው። መቼም ለሊቁና ለሰማዕቱ ክብር እንኳን በብራና ሌጦ፣ በድንጋይ ሰሌዳ፣ የተጻፈ ቀለም እንደማይገልጣቸው እሙን ነው። መጻሕፍት ሁሉ ተሰብስበው ቢነበቡ ያንሱባቸዋል እንጂ አይበዙባቸውም። የሊቁንና የሰማዕቱን ክብር በትክክል ይገልጣሉ ብዬ አፌን ሞልቼም አልናገርም። ተነብበው ቀርቶ አፍ አውጥተው ቢመሰክሩ እንኳን ክብራቸውን አይገልጡም። የሆነው ሆኖ በአባታቸው በዐጤ ፋሲል ዘመን ተጽፎ፣ በአድያም ሰገድ ኢያሱ ዘመነ መንግሥት የተተረጎመው የግእዝ ብራና መቅረቡ አይቀርም። ያንን ብራና እንዲያመጣ የመጻሕፍት ክፍል ኅላፊውን አዝዝቸዋለሁ። ብራናው ሲወጣ ከብዙ ሞጭላፊዎች ዐይን ውስጥ እንደሚገባ አላጣሁትም። ቢሆንም 'ሕልም ተፈርቶ' እንደሚባለው ሌባ ተፈርቶ ሊቀ-ሊቃውንቱን በወረቀት በተጻፈ መጽሐፍ ጸልዮን አንሸኛቸውም። ጥቅልሉ ብራና መቅረብ አለበት።" አሉ።

"ይህ መጽሐፍ ከሌሎች መጻሕፍት በምን ይለያል?" አለ አንድ ሰው ከመካል ጣልቃ ገብቶ።

"መጽሐፉ ሐሽማል ይባላል። ትርጉሙን እንዳትጠይቁኝ። ይህ መጽሐፍ ከተለመደው ላይ ሁለት ነገር ይጨምራል።"

“ምን ምን?” አለ ጠያቂው ሰውዬ።

“ከቅርብ ዓመታት ወዲህ በወረቀት የታተመው መጽሐፍ የጠቢባኑንና የሊቃውንቱን ክፍል አያካትትም። በሀገራችን ሊቃውንት በምሥጢራዊ ቀለም የተጻፈው የጥንቱ ብራናው መጽሐፍ ግን የጠቢባኑንና የሊቃውንቱን ክፍል ይጨምራል።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ ሲመልሱ።

“ቃሉስ ይለውጣል? ወይስ በወረቀትና በብራና ላይ መጣፉ ነው ልዩነቱ?” አሉ ያው ቄስ ቀመስ አረጋዊ ማብራሪያው በደንብ ስላልተረዳቸው።

“ቀለሙም ልዩ ነው።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

“ቀለሙም ልዩ ነው። ልዩ ነው ማለቴም የኅብረ ቀለማቱን ዝርዝር ቀይ ጥቁር ነጭና ቢጫ መልክ ይገልጣል ለማለት አይደለም። አባቶቻችን ለመጽሐፉ የተጠቀሙት ኅብረ-ቀለም ውስጠ ወይራ ነው ማለቴ ነው።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ ኮስተር ብለው።

“...ለምሳሌ ጠቢባን ሲያርፉ ‘ልብዩ ርእየት ብዙኅ ጥበብ’ የሚለው ክፍል ይነበባል። ትርጉሙም ‘ልቤ ብዙ ጥበብ ናፈቀች’ ማለት ነው። ሊቃውንት ሲሞቱ ደግሞ ‘ተንጥኦ ሊቅስ እኩይ ውእቱ’ የሚለው ሽካራው ክፍል ኀላ ባለ ድምፅ በጥሩ አንባቢ ይነበባል። ትርጉሙና ንባቡ ፈታኝ ነው። ውሽክሽክ ቄስ ሊያነበው አይችልም። ከታወቁ ሊቃውንት በቀር ውሽክሽክ ቄስ ሲይዘው መጽሐፉም ዝም ቄሱም ዝም ናቸው። አይጣጣሙም። መጽሐፉ በእውቀት የበሰለ ብራና ላይ የሰፈሩ ቀለማትን በወረቀት ከሠፈሩ ቀለማት ለይቶ የሚያነብ የንስር ዐይን ያለው ሊቅ ይጠይቃል። ዛሬ ዛሬ ብራናውን መጽሐፍ ቀርቶ ወረቀቱን አቃንቶ

የሚያነብ አንደበተ-ርቱዕ ሊቅ ማግኘት ዘበት ሆኗል አንደበተ-ርቱዕ ሰባኪ እንጂ። አዎ! ሰባኪዎች እንደ አሸን ፈልተዋል። መቅረዞች ግን ተሰብረዋል። የአብነት ትምህርት እየላላ፣ ለውሽክሽኩ ትውልድ ሲባል ፈታኝ ፈታኝ መጻሕፍት ከግእዝ ወደ አማርኛ ተተርጉመው አልቀው ቁሱን ሁላ ውትልፍ ቢጤ አድርገውታል። የድሮ መምህራን ጠጅ በጉሮሯቸው እየተንቁረቁረ እንኳን አእምሯቸው ጠጣር ነበር። የዛሬው ትውልድ ግን አእምሮው ቀርቶ ምላሱ ላልቷል። በከፊልም ቢሆን አእምሮው ላልቶ፣ ምላሱ ሰልቶ፣ ቀለም አይቆነጥጥም። በዚያም ላይ ሐሽማል በቃሁ፣ ነቃሁ፣ የሚል ቀለም ሳይገድፍ የሚያነብ ሊቅ ይፈልጋል።” ዐፅቁ ማዶ ማዶውን አማተሩ።

ጠቢባኑ በውስጣቸው ፈገግ አሉ። የጀግኖች ማኅበር ተወካዮች ግን በደንብ ስላልገባቸው ፊታቸው ጨፍገንዋል።

“መጽሐፉስ ይምጣ! ታዲያ አንባቢው ማን ነው?” አሉ እንደ ቄስ የጠመጠሙት አዛውንት ድንቁንና ሊቅ ዐፅቁን እየተመለከቱ።

“ታሪኩ የሚባል ወጣት ሊቅ መርጫለሁ።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

“ታሪኩ? ታሪኩ? ማን ነው እሱ ታሪኩ?” አሉ ሰውየው።

“የእኛው ልጅ ነው። የኢትዮጵያን ታሪክ እያጠና ሲጽፍ የሚውል በእድሜ ለጋ፣ በእውቀት ትልቅ ልጅ ነው። መቼም ፍጻሜውን አንድዬ ያብጅለት እንጂ አያያዙ የወግ አይደለም። ታሪክ ተናጋሪነቱን ተረድቼ ስሙንም ታሪኩ ብየዋለሁ። ተንጠባጥበው ጥንት ሳይጻፉ የቀሩ

የኢትዮጵያን ታሪኮች እየለቀመ የሚጽፍ ሊቅ ልጅ ነው።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

“የኢትዮጵያ ታሪክ ተጽፎ ያልቅ ብሎ ነው?” አሉ ድንቁ እያደነቁ።

“ባያልቅም የድርሻውን እየሠራ ነው። የጎንደርንም ታሪክ ከልሙጥ ድንጋይና ከብራና መጻሐፍት እያሠሠ፤ እየበረበረ፤ እውነቱን እያመሳከረ ሲጠምር ሳየው ደስ ይለኛል። “ስም ይመርሐ ንበ ግብሩ” እንዲሉ አበው ስምና ሥራ በእሱ ላይ ተስማምተዋል። ደምቀዋል። በእርግጥ ብዙኃኑ የሚያውቁት “ኩለሄ” በሚባል ስሙ ነው። ከዚህ ጎንደር ውስጥ ቅኔ በመማር ላይ የሚገኝ ሲሆን እስካሁን መላ-ጎንደር አያውቀውም። ልጁ ግን ከሊቁ ጋርም ትንሽ የሥጋ ዝምድናም አለው። የአባቴን አብነት መጨበጥ አለብኝ ብሎ አንገቱን ደፍቶ ሲማር ይኖራል። ወደ ፊት ዐራት ዐይና ሊቅ ሆኖ ለሀገር ይጠቅማል ብዬ አስባለሁ። ከዛሬው ቅኔውን ሲሰልቀው፤ ትርጓሜውን ሲያደቀው፤ እንባ ያስመጣል። ሊቅ የሚለው ቋንቋ አይገልጠውም። ልብ-ብርሃን ነው። መፍቀራ-ታሪክነቱን ዐይቼ ስሙን ታሪኩ አልሁት። ብርሃን ልለው አስቤ ነበር። ብርሃን የተለመደና ቀላል ስም ስለ መሰለኝ ታሪኩ ብየዋለሁ።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

ሁለተኛው ተናገሪ በእንግድነት የተገኙት ድንቁ ዘጎንጅ ደብረ-ጥበብ ነበሩ። በዚች ቀን አነጋጋሪው ሊቅ ድንቁ እንደ ተዋነይ በደመና ተጭነው፤ ለልቅሶ ወደ ጎንደር በነፋስ ፍጥነት እንደሄዱ ተወርቶባቸው በጥብቅ ሲያስተባብሉ ሰንብተዋል። ከጉባኤውም ሆነ ከቀብሩ ግን ተገኝተዋል።

በመጨረሻ ለመናገር እጃቸውን ሲያወጡ ተፈቀደላቸው።

የተዋነይ የቀለም ልጅ ድንቁ ቀጠሉ።

“የተነሣው ሐሳብ ሽጋ ነው። ሽጋ ሐሳብ ሲነሣ ጊዜ ደስ ብሎኝ በተመሥጦ አዳምጥ ነበር። እናም ሊቅ ዐፅቁ እንዳሉት ጸሎቱ በሐሽማል መጽሐፍ ይካሄዳል። በዚህ እስማማለሁ።

“የእኔ ሐሳብ በነፍስ ዓለም ጀግናና ሊቅ ያው አንድ ናቸው የሚል ነው። ሊቁም ሆነ ጀግናው በጌታችን ፊት ቆመው መለኮታዊ ፍርድ ይቀበላሉ። ክፍተት የሚፈጥረው የፍትሐቱ ጉዳይ ነበር። ይኸውና ሊቅ ዐፅቁ በሚገባ ተነተኑት። በሊቅ ማዕረግም ሆነ በጠቢባን ማኅበር ወግ ቢቀበሩ አንድ ነው። ግድ የለም። መናገር የምፈልገው መጽሐፋቸውን አብራችሁ እንዳትቀብሩ ነው።” ብለው ዐይኖቻቸውን ወደሊቅ ዐፅቁ አነጣጠሩ።

ሊቅ ዐፅቁ ረስተውት የነበረው የመጽሐፋቸው ጉዳይ ሲነሣ አንድ ነገር አብሮ ትዝ አላቸው። ከመጽሐፋቸው አንዱ የሕይወት ውኃ ረቂቅ እንደ ሆነ ፈጥኖ ሲመጣላቸው አንገታቸውን አወዛወዙ። በግእዝ ቋንቋ ማየ ሕይወት ይባላል።

ድንቁ ወልደ-ተዋነይ ግን ድንቅ ንግግራቸውን ቀጠሉ።

“ቀደምት አባቶቻችን ምእመናን ሲያርፉ እጃቸውን ከሐፍረተ-ሥጋቸው ላይ ጥለው ይከፍኟቸዋል። በአንድ ሴት ጸንተው መኖራቸውን ለመግለጥ ነው። ደናግል መነኮሳት ሲያርፉ ደግሞ እጆቻቸው ከዐይኖቻቸው ላይ ያርፋሉ። ይህንን ዓለም ዐላዩበትም ለማለት ነው። አስኬማቸው ከራሳቸው አይወልቅም። ሊቃውንት ሲያርፉ ደግሞ እጃቸው በትእምርተ-መስቀል ሆኖ ንግግራቸው ላይ ይዘረጋል።

ከዚያም ንግግራቸው ይከፈናል። አብረው ግዙፍ ግዙፍ የሆኑ ግብአተ-መሬት ስለሚፈሩ “ለነገሩ...” አሉ ድንቁ “...ለነገሩ መጽሐፍት” ሰው እጅ ላይ ከመ አይቀርም። የእነ-ተዋ ቀዳማዊውን ከበጋ ለ አውግቸውን በጨለማ የሚያስቸል ቀለም፤ አብሮ እንዳይቀበር አይታወቅም። ሀገራችን ከማያውቁ ሰዎች እ የተገኘ የማሸላ ማሳና ናቸው። ምንም ሳይ በመጸሐፍቱ ተመራም የሚያገኙት ሀብት እ ሽጠው ጨረሱብን። የአባቶቻችንን ጥበብ ልሳናቸው ተዘግቶ፤ ስንት አያሌ መጸሐፍ

ከዚያም ግንባራቸው ላይ መጻሕፍት ተነባብረው ይደረደራሉ። አብረው ይከፈላሉ። አብረው ይቀበራሉ። ብዙ የሀገራችን ሊቃውንት ሲሞቱ ግዙፍ ግዙፍ የሆኑ መጻሕፍተ-ጥበብ ድራሻቸው የጠፋው አብረው ግብአተ-መሬት ስለሚፈጸምባቸው ነው።

“ለነገሩ...?” አሉ ድንቁ ሰባቱን የጎንደር ተራሮች በአንክሮ እየተመለከቱ።

“...ለነገሩ መጻሕፍትን ጠባያቸውንና ግብራቸውን ከማያውቅ ሕያው ሰው እጅ ላይ ከመጣል ከሊቃውንቱ ጋር አብሮ መቅበር ሳይሻል አይቀርም። የእነ-ተዋነይ በደመና የመጫን ጥበብ፣ የነ-ሊቅ አፅቁ ቀዳማዊውን ከበጋ ሰማይ ላይ ዝናም የማውረድ ጥበብ፣ የነደብተራ አውግቸውን በጨለማ ውስጥ ያለመብራት የሚነበብ መጽሐፍ ለመጻፍ የሚያስችል ቀለም፣ ለመሥራት የሚያስችል ጥበብ የተሸከመ መጽሐፍ አብሮ እንዳይቀበር ብለን አስቀርተን ዛሬ የት እንደደረሰ እንኳን አይታወቅም። ሀገራችን ታድግበታለች ብለን አስቀርተን ምሥጢሩን ከማያውቁ ሰዎች እጅ ሲገባ ውፍድፋዱን አጠፋት። በክርክሮ ፊት የተገኘ የማሸላ ማሳና ባልተማሩ ሰዎች እጅ የሚገቡ መጻሕፍት አንድ ናቸው። ምንም ሳይጠቅሙ ድራሻቸው ይጠፋል። ዛሬ እንደምታዩት በመጻሕፍቱ ተመራምረን ከምናገኘው ሀብት ይልቅ መጻሕፍቱን ሽጠው፣ የሚያገኙት ሀብት እየማረካቸው ሰነፍ-ልብ ያላቸው ሰዎች መጻሕፍቱን ሽጠው ጨረሱብን። ሀገር በጥበብ እንጂ በገንዘብ የምትለማ መስሏቸው የአባቶቻችንን ጥበብ በገንዘብ ለወጡብን። ይሄው በፈረንጅ ሀገር ልሳናቸው ተዘግቶ፣ የተቀመጡ የጥበብ መጻሕፍት ምስክሮች ናቸው። ስንት አያሌ መጻሕፍት በዝምታ ከሰው ሀገር በስደት ይቅበዘበዛሉ።

ዛሬም ከኢትዮጵያውያን በስተቀር ለማንም ልባቸውን ላይሰጡ ቃል የገቡ
ይመስላሉ-መጻሕፍቱ። ፈረንጅ ቢጠቀምባቸውም እንኳን የላይ የላዩን
እንጂ የልባቸውን ጥበብ ከኢትዮጵያውያን በስተቀር ለማንም ላይሰጡ
ተማምለዋል። ጥበባቸውን በጉያቸው ደብቀው ይዘዋል። የተጻፉበት
ቀለም ጉልህ ፊደሉን እንጂ፣ ረቂቅ ምሥጢሩን፣ ለማንም እንዳይሰጥ
በጠቢባን የጥበብ ቁልፍ ተከርቻል ተዘግቷል። ሥራ ላይ ያሉ በሀገር
ቤት ያሉ መጻሕፍት ብቻ ናቸው። እናም በሀገር ቤት ያሉ መጻሕፍት
ከሙታን ሊቃውንት ጋር እንዳይቀበሩ እማጸናለሁ። ይህ ስሕተት
እንደሆነ አምናለሁ። አንድ ሊቅ ስንቀብር አንድ መጽሐፍ አብረን
እየቀበርን ከሄድን ሀገር እንደመቅበር ይቆጠራል። ደግሞ እውነት ነው።
ቅድስት ኢትዮጵያን አብሮ መቅበር ነው። አባታችን ኖላዊም አያሌ
መጻሕፍት ጽፈዋል። ወደ ሠላሳ አምስት ሳይደርሱ ይቀራሉ?
ደርሰዋል። በሐዲሳቱ ልክ ሆነዋል። ደግሞ መጽሐፎቻቸው የዋዛ
አይደሉም። በምሥጢር የተሞሉ እንጂ። የቀለም ጓዴ ስለነበሩ ይህንን
ጠንቅቄ አውቃለሁ። ስለዚህ እኒህ ሁሉ ዐበይት መጻሕፍቶቻቸውን
አብራችሁ እንዳትቀብሩ ስል በትሕትና እማጸናችኋለሁ።” ብለው ጎርደድ
ጎርደድ አሉ።

ሊቅ ዐፅቁ በአዎንታ ራሳቸውን አወዛወዙ። በአምሳለ-ካህን ተንጎራደው
ሲመለሱ “ስለመጽሐፎቻቸው ይህንን ያክል ካልሁ ሌላ አንድ ቀላል ነገር
ይቀረኛል።”

“እሺ!” አሉ ሊቅ ዐፅቁ ዜማ ባለው ድምፅ።
“አዎ እቀጥላለሁ።” አሉ ድንቁ።

“በጎንደር አንድ ሊቅ ሲኖር በክብር ነው። ሲያርፍ ደግሞ ሊቁን ብቻ የሚመጥኑ በጎንደር ሊቃውንት አንደበት ብቻ የሚደረሱ ውኃ ያልነካቸው ወረቦች ይፈጠራሉ። ለሊቁ ክፍለ የሐንስ የተደረሱ መዋሥዕቶችና ወረቦችን የመሰሉ ዘመን ተሻጋሪ ድርሰቶች ዛሬም መደገም አለባቸው። በቅኔው በኩል ግን አዲስ ቅኔ፣ አዲስ መወድስ፣ መፍጠሩን ለእኔና ለሊቅ ዐፅቁ ተዉት።” ብለው ለሊቁ ከቀመሯቸው መወድሶች ሁለቱን እየተንጎራደዱ ሰለቁት። ሊቅ ዐፅቁ በቅኔው ምሥጢር ተመስጠው ሰቅለው ብለው አለቀሱ። ጉባኤው በዚህ ታተመ። ቀብሩ በጠቢባን ወግ ተፈጸመ። ሐሽማል የሚባለው የሊቁ ኖላዊ ግሩም መጽሐፍ በሊቅ ዐፅቁ እጅ ገባ። ድንቁም ታዖርያ በሚባለው በጠቢቡ ተዋነይ መጽሐፍ ደመና ጠቅሰው እንደሄዱ ደመና ጠቅሰው ከጎንደር ወደ ጎጃም ተመልሰው ከቅኔው ጎን ለጎን የጎንደርን ውኃ ምሥጢርና የተዋነይን ጥበብ ለፋሬስና ለሐረ እንዲሁም ለዮና አስተምረው ዐረፉ።

ሊቃውንት እያለቁ ዘመኑ እየከፋ ትውልድ እየጠፋ መጣ። ያች የሀገር

ሀብትኮ ለዚህ ትውልድ ፍቱን መድኃኒት ነበረች።” አሉ ፋሬስ።

“የትኛዋ?” አሉ ሐረ።

“አባታችን እንደ ዋዛ የነገሩን ያች ውኃ።”

“የትኛዋ የጎንደር ወይስ የዲማዋ?”

“የጎንደር እንጂ የዲማዋም በነ-ሠረገላ ብርሃን ዘመን ታይታ
ጠፍታለች።” አሉ ፋሬስ።

“የጎንደርን ውኃ ማግኘቱ ከባድ ነው። ከቅርብ ቀን ወዲህ ብዙ ጠብብት
ፈልገው አጥተዋታል። ጎንደር ውስጥ ብዙ የተቀበሩ አንቅፅት
መኖራቸው ግልጽ ነው። ነገር ግን መላ-ጎንደርን ከገጠር እስተከተማ
መርምሮ ውኃዋን ለማግኘት መለኮታዊ ተአምር ያስፈልግ ይመስለኛል?”
አሉ ሐረ።

“ግድ የለም! ግድም የለም! እኛ የድርሻችንን እንወጣ። ከእንግዲህ ወዲህ
የእኔና የአንተ ሥራ ውኃዋን በመፈለግ ላይ ቢሆን ይመረጣል። እንደ
ዐለቅት ውኃ ለውኃ እየሄድን የድርሻችንን እንፈልግ። የቀለምና የጥበብ
አባታችን ድንቁ ከተዋነይ ጀምሮ ሲወርድ ሲወራረድ የመጣውን ሀገራዊ
ጥበብ ጠብቀው የድርሻቸውን አበርክተዋል።

ኖላዊ ዘጎንደርም ከዓመታት በፊት ለውኃዋ ሰማዕት ሆነዋል። የዚህ
ሰማዕትነት እዳ-ከፋይ እኔና አንተ ነን። የሁሉን ጠቢባን ዓላማ

ማስቀጠል ድጋሜ ጠቢባንን በጥበብ መውለድ ነው። አባት ልጁን በሥጋ ሲወልደው፣ ልጅ ደግሞ በፈንታው አባቱን ጥበብና ምሥጢር በመጠበቅ ይወልደዋል። እኔ ድንቁን ስወልድ አንተ ደግሞ የሕይወት ውኃን በማግኘት ስማዕቱ ኖላዊን ወልደህ ዓለምን ታስደምመው ይሆናል። ከዚች ቅጽበት ጀምሮ ሻሸህን ሳይሆን የምሥጢር ሰንሰለትህን ጠበቅ አድርግና ውኃዋን እንደምንም ለማግኘት ሞክር።” አሉ ፋሬስ ሁለቱ ሊቃውንት የቀለሙን ቀንድ ድንቁን ከቀበሩ ከብዙ ዓመታት በኋላ።

የጥበብ አባቷ ድንቁ በጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሲኖሩ ቅኔ በማስተማርና ሀገራዊ ምሥጢር በመጠበቅ የተካኑ ነበሩ። ፋሬስና ሖረም ከድንቁ ቀለም ቀስመዋል። ከታብር በረከትም ተቋድለዋል። በወሬ ወሬ የሰሟት የጎንደር ውኃ ግን በድንቁ ልብ ብቻ ቀርታለች። ድንቁ በሕይወት ሳሉ “አልፎ አልፎ ጎንደር ስማር የጎንደርን ውኃ ጠጥቼ ቢሆን ኑሮ ይህንን ጊዜ ሞት ቀርቶ እርጅና አይነካካኝም ነበር።” ብለው ይጀምሩና መልሰው ዝም ይላሉ።

በዚህ ጊዜ የቀለም ልጆቻቸው ፋሬስና ሖረ “በጎንደር የሞት መድኃኒት ውኃ አለች እንዴ?” ብለው ሲጠይቁ ድንቁ ፊት ይነሷቸዋል።

“አዎ! አባቶቻችን የጥንካሬ ጸጋ ነበራቸው። ከብረት ይጠነክራሉ። ከወርቅ ይጠራሉ። ሰብእናቸውም ጽኑእ ነበር። ጽናታቸውን ፈጣሪ ከሰጠን ዐለት ላይ አሻቦ ዘርተን ፍሬ እንዲያፈራ እናደርጋለን የሚል እምነት አለኝ።” አሉ ወጣቱ ሊቅ ፋሬስ።

“ነገሩን ቀለል አድርገው። እንደ ቄስ አደፍርስ ጥምጥም መደጉለል አያስፈልግም። ጥሬ ጨው መሸመት እንጂ አሻቦ መዝራት ድረስ

አያደርስም። አንተ ቅኔ እያስተማርህ ይቺን ምሥጢራዊት ለመጭው ትውልድ ማድረስ አያቅትህም። ለአብነት ተማሪዎች እያስተማርህ ቀለም እየነገርህ ትጠብቃታለህ።” ጠቢቡ ሐረ ወደ ታላቁ እየተመለከቱ ነገሩን ቀለል አድርገው ገለጹት።

“አንተስ?”

“እኔም እንደ ዐቅሜ “ሰማዕቱ ኖላዊ” የሞተላትን ምንጭ እፈልጋለሁ። በተለይ ይቺን ውኃ ከሰማዕቱ ኖላዊ እጅ ማን እንደተረከባት ባወቅ ፍለጋው ይቀልልኝ ነበር። ግድ የለም። እድሜ ዘመኔን እንደ ተጠማ ዋልያ ውኃ ስፈለግ እኖራለሁ።” ብለው ከልሙጡ ድንጋይ ላይ ተነሡ።

ከዚያም “በል አሁን እኔን በሰላም ሸኚኝ?” አሉ ጠቢቡ ሐረ ጥቂት ራመድ ራመድ እያሉ።

“ከእንዲህ ወዲህ ያችንን ውኃ ሳታገኝ ፊቴን አታየውም።” አሉ ወጣቱ ፋሬስ ሐረን እየሸኙ።

“እሱን ለኔ ተወው። ዋናው ነገር አንተ እንደ ዐጤ ቴዎድሮስ ጀግና ሆን። በታብር በኩል ከመጣ የሞት ጽዋ ከኔ ይለፍ ማለት የለብህም። ቀስ ብዬ ስሰልልህ አልፎ አልፎ ወላዎዬ ቢጤ ነገር ነህ። ውስጠ መሠሪነትህን ብዙ ሰዎች ስለማይረዱ በቀላል ነገር ሊደልሉህ ሊመጡ ይችላሉ። ጥንቃቄ አድርግ። በተለይ ተራዳኢ መልአክ መስሎ ከሚመጣ ሰይጣን ተጠንቀቅ።” ብለው ሐረ መንገድ ሲጀምሩ ፋሬስም ቆልማማ ከዘራቸውን እየተመረኮዙ ተከተሉ። ከትልቁ ከተዋነይ ዋርካ ጀምረው ወደ ሰሜንመስሪ ጥቂት ተጉዘው ታብር በር ላይ ሲደርሱ “ስማቸውንና የመጽሐፉን ስም እንዳትረሳ አደራ። የመጽሐፉ ስም ሐሸማል ነው።

ይህንን መጽሐፍ ይዘው በጎንደር ውስጥ የሚኖሩት ምሥጢር አዋቂው ሊቅ ደግሞ ሊቅ ዐፅቄ ይባላሉ።” አሉ ሊቁ ፋሬስ ከዓመታት በፊት ድንቁ ቃል በቃል የነገሯቸው ስም ትዝ ብሏቸው።

“ጎንደር ስትደርስ ስማቸውን ጠይቅ። የሚያውቅ ከሌላ በዐበቅ የለሽ ግደም ፈልጋቸው። የድሮ ሰው ስለሆነ ከጠጂም ከመሸታዋም የወጉን ሳያደርሱ አይውሉም ሲባል ስምቻለሁ መልካም መንገድ!! ሰፈራቸው እጨን ሰፈር ነው።” ብለው ሰላምታ ከተለዋወጡ በኋላ ጠቢቡ ሐረ ወደ ፊት ገሠገሡ። ሊቁ ፋሬስ እየቆዘሙ ወደ ተዋነይ ዋርካ ሲመለሱ የቅኔ ተማሪዎች ቅኔ ቆጥረው እየተመለሱ ነበር።

ጠቢቡ ሐረ ከፋሬስ ተለይተው ወደ ጎንደር ደርሰው በጨለማ ውስጥ ፊደላቱ ቀያይ ብርሃን የሚፈነጥቁ ሐሽማል የሚባለውን የጥበብ መጽሐፍ የያዙትን ሊቅ ዐፅቁን አግኝተው የሕይወትን ውኃ ለመቅመስ እንደ ቋመጡ ገጸቸው ያስታውቃል። ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ተነሥተው ጎንደር እስኪደርሱ ድረስ ይህንን ሐሳብ ሲያወጡ ሲያወርዱ መንገዱ ብዙ ቀን አልፈጀባቸውም ነበር። በተለይ ሊቁ ፋሬስ “ያችን ውኃ ሳትይዝ ፊቱን አታየውም። የመምህሩንና የመጽሐፉን ስም እንዳትረሳ” ያሉትን እያስታወሱ ሰነበቱ።

...ይህን ቃል እንደ ውዳሴ-ማርያም እየከለሱ፣ እየመለሱ፣ ከጎጃም ተነሥተው በአዲስ ዘመን በኩል አቋርጠው በሦስተኛው ቀን ጎንደር ገቡ። ጎንደር እንደ ደረሱ በደረታቸው ተንበልብለው የጎንደርን መሬት ሳሙ። ዐፈሩን ቃሙ። ከዚያም በውኃ ጥም የደረቀ ጉሮሯቸውን አርጥበው እግራቸውን አጥፈው እግራ-መንገዳቸውን የሊቅ ዐፅቁን ሰፈር ለመጠየቅ ከአንዲት በረንዳ ላይ ቁጭ ብለው ቡና ወደሚጠጡ ሰዎች ጉራ አሉ። ለራሳቸው በአኮፋዳቸው ከያዙት ጥሬ ሽንብራ እየቆረጠሙ የእግዜርን ውኃ እየተገነጩ ቀሪ ጉዳያቸውን ማሳሳሰል ጀመሩ። በድቅድቅ ጨለማ ውስጥ ቀይ ብርሃን የሚያበራውንና ባሕር የሚያነድደውን የጥበብ መጽሐፍ እጅ ካደረጉ በኋላ በመጽሐፉ መሪነት ቀጣዩ ጉዞ ፍንትው ብሎ በአእምሯቸው መጣ። የምኞት ፊታቸው ፈሳ።

“አላጣውም!” አሉ ሰው እስኪሰማ ጮኽ ብለው። ድካም ይጠይቃል እንጂ መጽሐፉ...” በረንዳ ላይ ክብ ሠርቶ ቡን የሚጠጣው ሰው ቀና ቀና እያለ ሲመለከታቸው ድንጋጤ ወረራቸው። ወደ ጥሬዋ አቀረቀሩና በመዳፋቸው ቸርፍሰው ቃም ቃም አደረጉ። ድፍርሱን ውኃ ጅ..ው..ው..አደረጉ። በአትኩሮት ቀና እያለ የተመለከታቸው ሰው ወደ ቡናው አቀረቀረ። መቀመጥ የሰለቸው ሒሳብ እየከፈለ ውልቅ አለ። ጠቢቡ ሐረ እንደገና በውስጣቸው ማሳሳሰል ያዙ።

“የመጀመሪያው ሥራዬ ሊቅ ዐፅቁን ፈልጎ ማግኘት። ቀስ በቀስ መጽሐፉን በጥብቅ መመርመር። ከዚያም በመጽሐፉ ምሥጢራዊ ቀይ ብርሃን እየተመራሁ የሕይወትን ውኃ ማሠሥ። ያንን ሳገኝ ወደ ሁለተኛው ሥራዬ እገባለሁ...” ይበልጥ ይኸኛው አእምሯቸውን ሰቅዞ ያዘው። ወደ ጥበብ ዓለም በፍቅር ተስበው የገቡበትን ቀን መረቁ። ቀና ብለው በጎንደር ሰማይ ላይ የሚውረገረገውን ደመና ተመለከቱ። በደመና ተጭነው በኢትዮጵያ ሰማይ ሲንሳፈፉ በዐይነ-ሕሊናቸው ው..ል አለባቸው። ይህንና ወደ ፊት ከሞት ተሰውረው የሚኖሩትን ምሥጢር ሲያስቡ ነፍሳቸው በፍሥሐ ያለ ጊዜዋ ቱ..ር..ር.. ብላ ልትወጣ ነበር። ምኞት እንደ ስብ ተናንቋቸው መተንፈስ አቅቷቸው ገጸቸውን ሲያኮሳትሩ ጥሬዋ ሽንብራ ጉሮሯቸው ላይ ቁማ ላብ በላብ አደረገቻቸው።

ከዚያም ስሙ-እግዚአብሔር ጠርተው ዐማትበው ከሐሳባቸው እንደ ምንም ባንነው ወደ ራሳቸው ሲመለሱ ፈገግ አሉ። ከፊት ለፊት ቡን

እየጠጣ ነገረ-ሥራቸውን ሲመለከት የነበረ አንድ ፊት-ቀጭን ሰው ጣጠረ።

“ይቅርታ መምሬ! ፈቃደኛ ከሆኑ ቡን ልጋብዝዎት አላቸው?”

“ተባረክ ልጄ!” አሉ ጠቢቡ ሐረ።

“ግድ የለም ልጋብዝዎት?::” ሰውዬው በትሕትና ተብሰከሰከ።

“ቡን ጋር ጠላት ነኝ። ይቅርብኝ።” አሉ ጠቢቡ ሐረ ፈገግ ብለው።

“መጽሐፍ ቡና አትጠጡ ይላል?” አለ ሰውዬው አሮጌ መጽሐፍ በእጃቸው ይዘው ሲመለከታቸው ጊዜ ጥያቄው ድንገት መጥቶለት።

“መጽሐፉ እንኳን ጠጡም አትጠጡም ብሎ አይጥፍም። ነገር ግን በታላላቅ ገዳማትና አድባራት ልዩ ሥርዐት መሠረት ቡን የሚጠጣ ዲያቆን ከቅዳሴ ይከለክላል። እኔ ባደግሁበት ደብርም ካህን ቡን እንዲጠጣ አይፈቀድለትም። ከጠጣ ከቤተ-መቅደስ ይባረራል።” አሉ ጠቢቡ ሐረ።

ጋባዥ መለስ ሲያጣ የራሱን ፍንጃል አንሥቶ ቡናውን ይጠጣ ጀመር። ጠቢቡ ሐረም ያንን አሮጌ መጽሐፍ እያነበቡ ጥሬዋን ሽንብራ ሲቆረጥሙ ቆይተው።

“ይልቅስ ታውቅ ከሆነ ሊቅ ዐፅቁን ብታመለክትኝ በረከት ታገኛለህ?” አሉ።

ሰውዬው ጥቂት ሲያስብ ቆይቶ፤

“መሪጌታ ናቸው?” አለ።

“አዎ! ሊቅ መሪጌታ ናቸው። ነገር ግን ጉባኤ ዘርግተው የሚያስተምሩ አይመስለኝም።” አሉ ጠቢቡ ሐረ

“ጎንደር ውስጥ ብዙ ሊቃውንት አሉ። በደንብ የሚታወቁ ጉባኤ-ቤት ያላቸው ብቻ ናቸው። እስኪ ይቆዩኝ ላረጋግጥ።” ብሎ፤

“ሊቀ መኳሰ! ሊቀ መኳሰ!” እያለ ሲጣራ በላዛ ጸጉሩ ላይ ሽቦት የፈነጠቀበት ደልዳላ ሰውነት ያለው አዝማሪ መሰንቆውን እንደ ክላሽ አገንድሮ

“አቤት ጌታዬ ጨዋታ ፈለጉ?” አለ።

“አይደለም! አይደለም! መቼም እናንተ አዝማሪዎች ከሥራችሁ ጋር የተያያዘ ስለሆነ በአብዛኛው የጎንደርን ነዋሪ ታውቃላችሁ። ከዚሁ ጎንደር ውስጥ ሊቅ ዐፅቁ የሚባሉ መምህር ካሉ ለእኒህ እንግዳ አባት ብታመለክታቸው በረከት ታገኛለህ?” አለ ሰውዬው ቡናውን እስከ ሥር ጨልጦ ፍንጃሏን ወደ ጠረጴዛው እየመለሰ።

ሊቀ መኳሰ መሰንቆውን ከትክሻው አውርዶ ጥቂት አሰብ አድርጎ፤

“ስማቸውን አላውቅም። ነገር ግን በበአታ ማርያም አካባቢ አንድ ቀጭን ሊቅ አሉ። እሳቸው ይመስሉኛል። አልፎ አልፎ ዐበቅ የለሽ እንገናኛለን። እኔ ስዘምር መምህሩ የወጉን ቀማምሰው መጽሐፍ በቃላቸው እያነበቡ ወደ በአታ ማርያም ይሄዳሉ። ለማንኛውም ወደ አባ ጃሌ ተክለ ሃይማኖት ሂደው ይጠይቁ።” አለ ወደ አባጃሌ ዋርካ እየጠቆመ።

ጠቢቡ ሐረ ሁለቱንም አመስግነው ወደ አባ ጃሌ ዋርካ በረፉ። የተቀበረውን የአባውን ጥበብ ከመቃብር ለማንሣት። ጥበቡ ሳይፈርስ ምሥጢሩ ሳይበሰብስ በነፍሱ ለመድረስ ተራወጡ።

ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ከተዋነይ በኋላ ተዋነይን የሚተካ የቀለምና የጥበብ ሊቅ ለማግኘት ብዙ ዘመናትን አሳልፋ ነበር። ከዘመናት በኋላ ድንቁ ተተኩ። ድንቁ ሲሞቱ ግን ድንቁን የሚተካ ሊቅ ማግኘት እንደዘበት ሆኖባቸው ነበር-ካህናቱ። ከብዙ ጭቅጭቅ በኋላ በሊቃውንቱ ምርጫ ባለቅኔው ፋሬስ ተተኩ። በመጀመሪያው ቀን በድንቁ የቅኔ ዙፋን ሲሰየሙ በቀለም አየያዛቸው አባታቸው ድንቁን መሰሉ። ጢምም ጀማምሯቸዋል። ከዘራ ዐያያዛቸውም ሆነ ቀለም አነጋገራቸው ቁልጭ ድንቁን ሆነ። በተለይ መወድስ ሲዘርፉ ከድንቁ ላቅ ብለው እንደተዋነይ ፈለኩ-ፈለካት ድረስ ሂደው በሥነ-ፍጥረት ምሥጢር ላይ አጠነጠኑ። ያ ብቻ አይደለም። ባንዲት ምሽትም ከዐሥር በላይ መወድሶችን ሲሰልቁት የጎንጅ ደብረ-ጥበብ ካህናት ተደመሙ። ከነበልባል ጋር የተከራከሩበት የመጀመሪያው ቅኔ ደግሞ እነሆ ይህን ይመስል ነበር። በአንድ የቅኔ ምሽት ሊቁ ፋሬስ በቅኔ ዙፋኑ ሲሰየሙ ወፊ ሰማያት ተማሪዎች በሊቁ ዙሪያ ተኮሰኩ። ነበልባል የሚባል የቅኔ ዘራፊ ከተማሪዎች መካከል በሊቅነቱ ጎልቶ ታየ። ሊቁ ፋሬስ በነፋስ ፍጥነት፡-

“ጠቢባን አበው ዘጥበቦሙ ሐዲስ

ፈረሶሙ ኮነ ደመና ወመንኮራኩሮሙ ጢስ።” ብለው አጭር ቅኔ ዘረፉ። ወደ አማርኛ ሲተረጎም ደግሞ፡-

“የቀደሙ አባቶች ጥበባቸው ሐዲስ፤

በቅኋቸው ደመና ሩቢላቸው ጢስ፤

አዳማ ይሮጣል ከጥላቸው ላይደርስ።” የሚል ነበር።

ቅኔ ዘረፉው በኋላ
ነው! እንደ አባት
ይመስለኛል። የቅኔ
ረድሞ መወድስ
ተረድቶለሁ። ነገር
ዘይቤ ወጣ ያለ ያ
“እንዴት?” አለ
“በተፈጥሮ ምሥ
ጢሱን እንደሮ
ወርቅ ቅኔ ለ
አይመስልም።”
“የደመናውን
ብቻ በቂ ነው
ፍጥረትን ም
እንጂ አል
እንቆቅልሽ
በንመጣ ም
ደመናውን
ተዋነይ ያ
ሊቃውንት
ዛሬ ግን
መጥቷል

“ቅኔ ዘረፋው በኋላ ነበልባል የሚባለው የቅኔ ዘራፊ “የኔታ! ቅኔው ይበል ነው! እንደ አባትም እንደ ድንቁ ቀለሙን እንደ ወረደ የያዙት ይመስለኛል። የቅኔው አጠጣል ማርኮኛል። ጉባኤ ቃናም እንዲህ ከሰላ ረጅሙ መወድስ ምን ያክል እንደሚመስጥ ጉባኤ-ቃና ከሚባለው ቅኔም ተረድቻለሁ። ነገር ግን ሰምና ወርቁ ከተፈጥሮም ሆነ ከሰው ልጅ የኑሮ ዘይቤ ወጣ ያለ ይመስለኛል?” አለ ነበልባል በትሕትና።

“እንዴት?” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“በተፈጥሮ ምሥጢር ስንመራ ደመናውን እንደበቅሎ ፍጡር ሊጋልበው? ጢሱን እንደሮቢላ ጠቢባን ሊሳፈሩበት እንዴት ይችላል? ይህ ሰምና ወርቅ ቅኔ ለዚህ ዘመን ትውልድ ምትሐት እንጂ አማናዊ ሥራ አይመስልም።” ነበልባል በውዳሴ ጀምሮ ወደትችት ተንደረደረ።

“የደመናውን ምሥጢር እየቆየን እንመራመርበታለን። ለጊዜው ቅኔው ብቻ በቂ ነው። እንደ ቅኔ ተማሪነትህ መወድሱ ላይ ተፈላሰፍ። የሥነ-ፍጥረትን ምሥጢር እኛ ልጆች ቀርቶ ጠቢባን አባቶቻችንም ጀመሩት እንጂ አልፈጸሙትም። በእርግጥ ለዚህ ትውልድ ሰምና ወርቁ እንቆቅልሽ ነው” የሚለው ሐሳብ በእኔ ውስጥም አለ። ወደ እውነታው ስንመጣ ግን ብረት አቅልጦ በደመናው ላይ ከመጋለብ ይልቅ ራሱን ደመናውን መጋለብ ይሻላል ባዩ ነኝ። እንዲያውም የቅኔው ፈላስፋ ተዋነይ ይህንን ምሥጢር ሞክሮት ነበር ይባላል። የጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሊቃውንት እንደሚነግሩን ከሆነ ደግሞ በክፊል የተሳካለት ይመስለኛል። ዛሬ ግን የተዋነይ ጥበብ ቀርቶ ራሱ ተዋነይ አፈ-ታሪክ እየሆነ መጥቷል። ደራስያን ሳይቀር በቅኔ ቤት አፈ-ታሪክ “ተዋነይ ሰባት

ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ከተዋነይ በኋላ ተዋነይን የሚተካ የቀለምና የጥበብ ሊቅ ለማግኘት ብዙ ዘመናትን አሳልፋ ነበር። ከዘመናት በኋላ ድንቁ ተተክ። ድንቁ ሲሞቱ ግን ድንቁን የሚተካ ሊቅ ማግኘት እንደዘበት ሆኖባቸው ነበር-ካህናቱ። ከብዙ ጭቅጭቅ በኋላ በሊቃውንቱ ምርጫ ባለቅኔው ፋሬስ ተተክ። በመጀመሪያው ቀን በድንቁ የቅኔ ዙፋን ሲሰየሙ በቀለም አየያዛቸው አባታቸው ድንቁን መሰሉ። ጢምም ጀማምሯቸዋል። ከዘራ ዐያያዛቸውም ሆነ ቀለም አነጋገራቸው ቁልጭ ድንቁን ሆነ። በተለይ መወድስ ሲዘርፉ ከድንቁ ላቅ ብለው እንደተዋነይ ፈለክ-ፈለካት ድረስ ሂደው በሥነ-ፍጥረት ምስጢር ላይ አጠነጠኑ። ያ ብቻ አይደለም። ባንዲት ምሽትም ከዐሥር በላይ መወድሶችን ሲሰልቁት የጎንጅ ደብረ-ጥበብ ካህናት ተደመሙ። ከነበልባል ጋር የተከራከሩበት የመጀመሪያው ቅኔ ደግሞ እነሆ ይህን ይመስል ነበር። በአንድ የቅኔ ምሽት ሊቁ ፋሬስ በቅኔ ዙፋኑ ሲሰየሙ ወፊ ሰማያት ተማሪዎች በሊቁ ዙሪያ ተከለከሉ። ነበልባል የሚባል የቅኔ ዘራፊ ከተማሪዎች መካል በሊቅነቱ ጎልቶ ታየ። ሊቁ ፋሬስ በነፋስ ፍጥነት፡-

“ጠቢባን አበው ዘጥበቦሙ ሐዲስ

ፈረሶሙ ኮነ ደመና ወመንኮራኩሮሙ ጢስ።” ብለው አጭር ቅኔ ዘረፉ። ወደ አማርኛ ሲተረጎም ደግሞ፡-

“የቀደሙ አባቶች ጥበባቸው ሐዲስ፤

በቅሏቸው ደመና ሩቢላቸው ጢስ፤

አዳማ ይሮጣል ከጥላቸው ላይደርስ።” የሚል ነበር።

“ቅኔ ዘረፋው በኋላ ነበልባል የሚባለው የቅኔ ዘራፊ “የኔታ! ቅኔው ይበል
ነው! እንደ አባትም እንደ ድንቁ ቀለሙን እንደ ወረደ የያዙት
ይመስለኛል። የቅኔው አጠጣል ማርኮኛል። ጉባኤ ቃናም እንዲህ ከሰላ
ረጅሙ መወድስ ምን ያክል እንደሚመስጥ ጉባኤ-ቃና ከሚባለው ቅኔም
ተረድቻለሁ። ነገር ግን ሰምና ወርቁ ከተፈጥሮም ሆነ ከሰው ልጅ የኑሮ
ዘይቤ ወጣ ያለ ይመስለኛል?” አለ ነበልባል በትሕትና።

“እንዴት?” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“በተፈጥሮ ምሥጢር ስንመራ ደመናውን እንደበቅሎ ፍጡር ሊጋልበው?
ጢሱን እንደሮቢላ ጠቢባን ሊሳፈሩበት እንዴት ይችላል? ይህ ሰምና
ወርቅ ቅኔ ለዚህ ዘመን ትውልድ ምትሐት እንጂ አማናዊ ሥራ
አይመስልም።” ነበልባል በውዳሴ ጀምሮ ወደትችት ተንደረደረ።

“የደመናውን ምሥጢር እየቆየን እንመራመርበታለን። ለጊዜው ቅኔው
ብቻ በቂ ነው። እንደ ቅኔ ተማሪነትህ መወድሱ ላይ ተፈላስፍ። የሥነ-
ፍጥረትን ምሥጢር እኛ ልጆች ቀርቶ ጠቢባን አባቶቻችንም ጀመሩት
እንጂ አልፈጸሙትም። በእርግጥ ለዚህ ትውልድ ሰምና ወርቁ
እንቆቅልሽ ነው” የሚለው ሐሳብ በእኔ ውስጥም አለ። ወደ እውነታው
ስንመጣ ግን ብረት አቅልጦ በደመናው ላይ ከመጋለብ ይልቅ ራሱን
ደመናውን መጋለብ ይሻላል ባዩ ነኝ። እንዲያውም የቅኔው ፈላስፋ
ተዋነይ ይህንን ምሥጢር ሞክሮት ነበር ይባላል። የጎንጅ ደብረ-ጥበብ
ሊቃውንት እንደሚነግሩን ከሆነ ደግሞ በከፊል የተሳካለት ይመስለኛል።
ዛሬ ግን የተዋነይ ጥበብ ቀርቶ ራሱ ተዋነይ አፈ-ታሪክ እየሆነ
መጥቷል። ደራስያን ሳይቀር በቅኔ ቤት አፈ-ታሪክ “ተዋነይ ሰባት

ዓመት መልአክ ሞትን የገዘተ ሊቅ ነበር” እያሉ የነበረውን እንዳልነበረ
አድርገው ሲከትቡ ይታያሉ። እሱን ገልጠን ማስተማሩ የሆነ
የሊቃውንቱ ድርሻ ነው።” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“የቅኔውን ሰምና ወርቅ ግን አማናዊ አድርገን መውሰድ እንችላለን?” አለ
ነበልባል።

“እንወስደዋለን!” ፋሬስ ራሳቸውን ባንቱታ አንቆለጸጸሉ።

ሊቁ ፋሬስ የእድሜያዊነቸውን ግማሽ የጨረሱት በቅኔ ትምህርት ነው።
ደብረ-ቢዘን፣ አክሱም ጽዮን፣ ቤተ-ቀጢን፣ ዋድላ ደላንታ፣ ጎንደር ገለጻ፣
ቅኔ ቤት፣ ደብረ ምእራፍ ዋሽራ ማርያም፣ ዲማ ጊዮርጊስ፣ በሸዋም ደብረ
ብርሃን ሥላሴ፣ አንኮበር ሥሬ መድኃኔ ዓለም፣ አዲስ ዓለም ገዳም
ሌሎችም ዛሬ በከፊል የጠፉ የቅኔ ትምህርት ቤቶች የሊቁ የፋሬስ
የቀለም ሀገራት ነበሩ። ከእኒህ ቅኔ ቤቶች ሲማሩ አድገው በመጨረሻ
በጎጃም ክፍለ-ሀገር ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ከተዋነይ ቅኔ ቤት
ትምህርታቸውን አሳረጉ። የጎንጁ ሊቅ ድንቁም ከቀለሙ ጎን ለጎን
የታብርን ምሥጢር መረቋቸው። ሊቁ ፋሬስ የምሥጢር ሰው ሆኑ።
ነበልባልም ቢሆን ቀላል ተማሪ አይደለም። በዐራቱ ማእዘን ዞሮ ቀለም
በማጥናት ደክሟል። ‘የሺ ፍልጥ ማሠሪያ ልጥ’ ነውና እስካሁን
የሰበሰበውን የሚያሥርበት ሐረግ ለመሳብ ጎንጅ ደብረ-ጥበብን ተቀላቀለ።
ልቦናው ከታብር ለመቋደስ ፈለገ። ጎንጅ ሲደርስ ግን በቀለም አያያዛቸው
ፋና-ወጊው ሊቅ ድንቁ አልፈው ፋሬስ በቅኔ ዙፋናቸው ተተክተው
አገኙ።

ድንቁን በአካል
ደምቆ ተቀበለው
እንደ መምህሩ
ጽላት ተጽፎ
ክርክሩ ቀጠለ
“የኔታ ቅ

“ቅኔው በ
የሚገልጠው
ትደርስበታ
“ዛሬ ቃል
እችላለሁ
ትንፋሽ ነ
ሊቁ ማ
“የቅኔ ወ
አውታረ
እኒህም
በተለይ
አስተፃ
መወደ
ሊቁ

ድንቁን በአካል ቢያጣቸውም ቀለማቸው በፋሬስ ልብ ተጽፎ፤ መወድሱ ደምቆ ተቀበለው። “መጠኑ ለረድዕ ከመ ሊቁ” የደቀመዝሙር መጠኑ እንደ መምህሩ ቢሆን ነው የሚባለው ቃለ-ወንጌል በፋሬስና በሐረ የልብ ጽላት ተጽፎ ነበር።

ክርክሩ ቀጠለ።

“የኔታ ቅኔው በደንብ አልገባኝም። በደንብ መረዳት እፈልጋለሁ?”

“ምኑ ነው ያልገባህ?” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“ስምና ወርቁ?”

“ቅኔው በስምና በወርቅ ላይ ብቻ የተቀነበበ አይደለም። ቅኔው የሚገልጠው ሌላ አዲስ ምሥጢርም አለው። ያንን ደግሞ እየቆየህ ትደርስበታለህ።” አሉ ፋሬስ።

“ዛሬ ቃል በቃል ጠይቁ ካልገባኝ ሌላ ጊዜ እንዴት ልደርስበት እችላለሁ?” ነበልባል ወደፊት የሚደርስበት ቅኔ ብቻ መስሎት በጥያቄ ትንፋሽ ነሣቸው።

ሊቁ ማብራራት ቀጠለ።

“የቅኔ መንገዶች በመቶ የሚቆጠሩ ሲሆኑ ጥቂቶቹን ብቻ ብናነሣ እንኳን አውታረ-ፊደል፣ ሥራና፣ ዐይነ ውኃና ምርምር ቅኔ በመባል ይታወቃሉ። እኒህም የሃይማኖት የታሪክ የባሕል የፍልስፍና ምንጮች ናቸው። በተለይ ፍልስፍና-ነክ ቅኔዎች ለምርምር ይጠቅማሉ። ከሃይማኖት አስተምህሮው ወጣ ብለው በታሪክ በዕፅዋትና በጥበብ ላይ የሚያጠነጥኑ መወደሶች የጠቢባኑ የጥበብ ማኅተም ተቀርጾባቸው እናገኛለን።” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“ታዲያ ይህ ቅኔ ከማንኛው መንገድ ይመደባል? ዐይኑውን መንገድ ወይስ ምርምር ሰምና ወርቁ ምን ይባላል?” አለ ነበልባል።

“ቅኔው ምርምር ወይም ፍልስፍና አይደለም። ከተለመደው የቅኔ መንገድ ወጣ ያለ ነው። ‘ዘጸንዐ ዴዴሃ ይበልዕ ፍሬሃ’ እንዳሉ አበው ፍሬ-ነገሩ ወደፊት በዐይን የሚታይ ይሆናል።” ብለው ወደ ዕለቱ ጉባኤ ገቡ። አንዱን ወጣኒ ተማሪ ‘-ና- ወዲህ ልጄ!’ ብለው የቆጠረውን ቅኔ ሰምተው ለማስተካከል ጆሯቸውን ወደ ወጣኒው ተማሪ ዘንበል አድርገው ማዳመጥ ጀመሩ።

ነበልባል “እንዲያ ይበሉኝማ! እሳይ የኔ ባለ ቅኔ! ወደ ፊትማ እኔም ብዙ እጠብቃለሁ። በቅሏቸው ደመና ሊሆን እንዴት ቻለ? ሮቢላቸው ጢስ? ደግሞ ጠቢባን? የጥበብ ሊቃውንቱ እነማን ይሆኑ?” እያለ በውስጡ ሲያወጣ ሲያወርድ ከናፍሮቹ እየተወራጩ ነበር።

፮

ጎንደር-አጫጌ ሰፈር

ጠቢቡ ሐረ ሰዓቱ ለዐይን ያዝ ሲያደርግ ከእጩን ሰፈር ደረሱ። አካባቢው ጭር ብሏል። በእቅዳቸው መሠረት ስለ ሕይወት ውኃና ስለ ጎንደር ምሥጢር ያውቃሉ ብለው የቀለምና የጥበብ መምህራቸው አለቃ ድንቁ የነገሯቸውን ሊቅ ዐፅቁንና ሐሽማል የሚባለውን ባሕሩን እንደ ቤንዚን የሚያነድ መጽሐፍ ይኖርበታል ተብሎ ወደሚገመተው ሊቅ ዐፅቁ ቤት ለመሄድ ነበር።

ቀን ቀን ጠጅ በመሸጥ የሚታወቁት የእጩን ሰፈር ቤቶች ምሽቱን ተከትለው እንደ ወጉ ተዘጋግተዋል። የጠጁ መዓዛ አልፎ አልፎ ያውዳል። ጠቢቡ ሐረ ግራ ቀኙን የእጩን ሰፈር በከፊል እየገላመጡ ወደ እጩን ሰፈር ከደረሱ በኋላ በትትክል መጽሐፉና ሊቁ ይኖሩበታል ተብሎ የሚገመተው ከእጩን ቤቶች ውስጥ ደርብና ምድር ቤት ያለው ዋናው ቤት ግር አላቸው። ቤቱን ለማረጋገጥ ለምልክት በሥዕለ አድኅኖ መልክ የያዙትን ከተጠረበ ድንጋይ ላይ የተሳለ ሥዕል ከአኮፋዳቸው አወጡ። በጠቢባኑ አባቶች እጅ የተሣለው የቤቱ ምስል ደርብ አለው። ከዚህኛው ጋር በቅርፅም በደርብም አይገናኙም። በዚህ መሠረት ደርብ በደርብ የተሠሩ ብሉየ-መዋዕል ቤቶችን እየመረጡ ይመለከቱ ጀመር። በመጀመሪያ ከአንድ ብሉየ-መዋዕል ቤት ጋር ተጋጠመ። ቤቱ ደርብ ቢኖረውም የደርቡ መወጣጫ የተሠራው በእንጨት መሰላል ነው። “አይደለም አይደለም! ይህ አይደለም!” ብለው አለፉት።

ቀጥሎ ዛጊጋባ መሳይ ካለው ቤት ደረሰ። ልባቸው ሲከፈለው ድጋሚ
ከያዙት ሥዕል ጋር አመሳሰሉት። አልተመሳሰለላቸውም። ቤቱ ላይ
የመጽሐፍ ቅርፅ የለውም። ሦስተኛውን ቤት ሲፈትሹ ላይ ደርብ፤ ታች
ደርብ፤ መሰላሉ የድንጋይ መውጫ የሆነ ቤት ጋር ተፋጠጡ። መቃ-
መድረኩ ላይ የመጽሐፍ ሥዕል መኖሩን ተመለከቱ። በከፊል ትክክል
ነበሩ። ቤቱ መብራት የሌለው በርባሮስ የወረረው ጨለማ ነው። ከያዙት
ሥዕል ጋር ሲያመሳሰሉት ሂደ ግጥም አለ። የተጠረበውን ሙልሙል
ድንጋይ ወደ አኩፋዳቸው መልሰው ወደ ውስጥ ተመለከቱ። በሰንሰለት
ተጠርቅሟል። የሰንሰለቱን ሕብለ-ሰረሰር ተከትለው ወደውስጥ ቢመለከቱ
የውስጠኛው የቤቱ በርም ተቆልፏል። በዚያውም ላይ ቤቱ ክብድብድ
ብሏል። ዘወር ዘወር እያሉ አካባቢውን መቃኘት ጀመሩ። ድምፅ የለም።
“ወይኔ ሐረ!” አሉ ጠቢቡ ሐረ ከቤቱ ጋር የመጽሐፉ መከርቸም
አሳዝኗቸው። ያ ታሪካዊ መጽሐፍ በአእምሯቸው ብልጭ ብሎባቸው።
“ወይኔ ጎንደር! ወይኔ ፋሲል! ወይኔ! ወይኔ ሀገሬ! ወይኔ የጎንደር
ከዋክብት!” አሉ ቀደም ብለው ያለፉ የጎንደርን ሊቃውንት አንድ ባንድ
በውስጣቸው አስበው።
ከዚያም የግቢውን በር እንደ ብረት በጠነከረ እጃቸው መደብደብ ሲጀምሩ
“ማን ነህ? እጅ ወደላይ?” አለ አንድ ጎርነንያለ ድምፅ።
ጠቢቡ ሐረ ክው አሉ። “ፊትህን አዙር!” አለ በድጋሜ
ሐረ ሰማይ ጨለመባቸው። ሌሊት ሌሊት ቀይ ብርሃን እየተፋ በጨለማ
የሚነበበው መጽሐፍ ጨለማ ለበሰባቸው። የነ-አውግቸው መጽሐፍ ወግ
ብቻ ሆነባቸው።

ጥበቃው ማንደፍሮ በሩ
ላይ ተገትረዋል።
“እጅ ወደ ላይ?” አለ
ደግሞ።
“ጤና ይስጥልኝ?”
ደረታቸው ዐፈር እስከ
“እጅ ወደ ላይ ብቻ!”
እኔ እጅህን እንድትሰ-
“ጌታዬ ይቀርታ!”
ማለት “ዘሞተ እፃ-
ቀድሞ ሙቻለሁ።”
ማንደፍሮ ጥቂት
አመጣዎት?” አለ
“አመጣጤ ታሪክ
ነበር፤ እንዲያው-
“ማንደፍሮ ሐረን
“አልሰሙም ነበር
“ምኑን?” አሉ
“ጀርመን ሀገር
ጠቢቡ ሐረ
ተሳናቸው።
ሲውጣቸው።

ጥበቃው ማንደፍሮ በሩን ከፍቶ ሲወጣ ጠቢቡ ሖረ ገጻቸው ጠቁሮ በሩ ላይ ተገትረዋል።

“እጅ ወደ ላይ?” አለ ጥበቃው ማንደፍሮ ጠብ-መንጃውን ወደ ሖረ ደግኖ።

“ጤና ይስጥልኝ?” አሉ ጠቢቡ ሖረ ወደ መሬት ሸብረክ ብለው ደረታቸው ዐፈር እስኪነካ ድረስ ሰግደው ጠቡን ለማቀዝቀዝ።

“እጅ ወደ ላይ ብቻ!። ስግደትህን ለእግዜር፤ እጅህን ለመንግሥት ስጥ። እኔ እጅህን እንድትሰጥ ነው የምፈልገው።” አለ ማንደፍሮ።

“ጌታዬ ይቀርታ!” እኔ ለነፍሴ ያደርሁ ሙት መነኩሴ ነኝ። መነኩሴ ማለት ‘ዘሞተ እምዓለም’ ማለት ነው። ብትገድለኝም አይቆጩኝም። ቀድሞ ሙቻለሁ።” ብለው እጃቸውን እንደ ጭራሮ አንከረፈ።

ማንደፍሮ ጥቂት ተረጋግቶ “ታዲያ መለኩሴ ከሆኑ በዚህ ጨለማ ምን አመጣዎት?” አለ ጠብ መንጃውን ከሖረ አቅጣጫ እየመለሰ።

“አመጣጤ ታሪክ ነጋሪ አፈ-ሊቅ መኖራቸውን ሰምቼ፤ ታሪክ ላጠና ነበር፤ እንዲያውም ከቻልህ ከአባታችን ጋር ብታገናኘኝ?”

“ማንደፍሮ ሖረን ገላምጦ ጥቂት ከተመለከተ በኋላ

“አልሰሙም ነው ጌታዬ?” አለ በከፊል ቀዝቅዞ።

“ምኑን?” አሉ ጠቢቡ ሖረ ልባቸው ከሁለት ስንጥቅ ብሎ።

“ጀርመን ሀገር እንደ ሄዱ ወደ ሰማይ ቤት መሄዳቸውን!”

ጠቢቡ ሖረ ሊቅ ዐፅቁ ያረፉ መስሏቸው መናገር ቀርቶ መተንፈስ ተሳናቸው። መጽሐፉም ዝም ቁሱ ሖረም ዝም። እንደ ቆሙ ላብ ሲወጣቸው።

“አይዘዎት ጌታዬ አይዘዎት! አይደንግጡ! ወደ ማይቀርበት ዓለም መሄዳቸው ለእሳቸው ፍሥሐ ነው። የቀሩብን ለእኛ ብቻ ነው። ለዚህ ደሃ ሀገር የረባ ውለታ ሳይውሉ መሄዳቸው እንጂ የሚያስቆረቁረው ለሊቁ ዕረፍት ነው። ከጀርመን የተመለሰው በድናቸው ነው።” አለ ማንደፍሮ።

ከዚያም ወደውስጥ አስገብቶ እስኪረጋጉ ድረስ አረፍ እንዲሉ አደረጋቸው። ጥቂት እንዳረፉ ውኃ አምጥቶ ፊታቸውን እንዲታጠቡ ካደረገ በኋላ ወግ ጀመሩ።

“ለመሆኑ መቼ አረፉ?” አሉ ጠቢቡ ሖረ።

“ስንትና ስንት ዘመን አለፋቸው?”

“እርስዎ የቤቱ ወራሲ ነዎት?”

“አይደለሁም! ጥበቃ ነኝ።

“ሲያርፉ ቤቱን ማን ተረከበው ጌታዬ!” አሉ ጠቢቡ ሖረ።

“ለጊዜው የተረከበው መንግሥት ነበር። አሁን ግን ቤቱ ተሸጧል።” አለ ማንደፍሮ።

“ማ..ማን ሸጠው?” አሉ ጠቢቡ ሖረ።

“መንግሥት ተረክቦ ሳይውል ሳያድር በሃራጅ ሸጠው።” አለ ማንደፍሮ ጠብ-መንጃውን ወድሮ በጥልቀት እያጤናቸው።

“ማ...ማ..ን... ገዛው?” ጠቢቡ ሖረ አንደበታቸው እየተሳሰረ ጠየቁ።

“በቅርቡ ግእዝ ለማስተማር ጎንደር የገባ ጀርማናዊ ባዕለ-ጸጋ ነው አሉ።”

“...ጀ...ጀ...ጀ...ጀርመናዊ የፈጣሪ ያለህ! ጀርመናዊ በዚያውም ባለጸጋ! የፈጣሪ ያለህ!::” እያሉ በውስጣቸው ሲናደዱ ድጋሜ ላብ ዘፈቃቸው:: ማንደፍሮ ሁኔታቸውን ሲያጤን ቆይቶ ከሰውዬው ሞት የቤቱ መሸጥ ለምን ላብ በላብ እንዳደረጋቸው አልገለጥለት ሲል፤

“ይበሉ! ይነሡ ጌታዬ! ጊዜው እየመሸ ነው:: ወደ ማደሪያዎ ይሄዱ:: ዘንድሮ ይህ ቤት ጣጣ እያመጣ ነው:: ጣጣው እንደ ይተርፍዎ ቀስ ብለው ይውጡ::” አለ::

“የምን ጣጣ ልጀ?” አሉ ጠቢቡ ሐረ::

“ይህ ቤት ድሮ የእጨጌዎች ማረፊያ ብቻ ነበር ይባላል:: እጨጌዎች ሲያርፉ ቀስ በቀስ የጎንደር ፈላስፎች እየተፈራረቁ መጽሐፍ ሲያነቡበት ይኖሩ ነበርም ይባላል:: ፍሬ ፍሬ የሆኑ የጎንደር ሊቃውንትም ቤተ-መ-ከራ አድርገው ተጠቅመውበታል:: ከባለ ቅኔው ክፍለ የሐንስ ጀምሮ ሊቃውንቱ በዚህ ስፍራ ተፈላስፈውበታል:: ከሊቃውንቱ አንዱ ሰማዕቱ ኖላዊ ይባሉ ነበር:: ሰማዕቱ ኖላዊ እጨጌ ሆነው በዚህ ስፍራ ሲኖሩ ወደ ጀርመን ሀገር ግእዝ ለማስተማር ሄዱ:: ቅዱስ የሆነውን የግእዝ ቋንቋ እያስተማሩ እስኪሞቱ ድረስ ይህንን ቤት ሲናፍቁ ነበር እያሉ ሲያወሩ እሰማለሁ:: እሳቸው ሲያርፉ ቤቱ “ቤተ መዘክር” ሆኖ በቅርስነት ይመዘጋባል ሲባል መንግሥት ተረክቦ ጨረታ አወጣበት:: ይህንን የሰሙ የጎንደር ሊቃውንት እያጉረመረሙ ነው::” አለ ማንደፍሮ::

“የሊቃውንቱ ጉርምርታ ምኑ ላይ ነው?” ጠቢቡ ሐረ የማንደፍሮን እውቀት ለመሰለል ምንም የማያውቁ መስለው ተፈላስፉበት::

“ግልጥ አይደለም አባቴ። አንዳንዶቹ ቤቱ በድሮ ዘመን እጨጌዎት የተለያዩ ምሥጢራትን ይፈጥሙበት ነበር። በዚያም ላይ የተቀበረ መጽሐፍ አለ እያሉ ያሟርታሉ። መጽሐፉ ደግሞ ያለ ፋና በጨለማ የሚነበብ ድንቅ ብርሃን ያለው መጽሐፍ ነውም ይላሉ። የጠቡ መንሥኤ ያ ነው። በዚህ ሰሞን ጠቡን እንደ ሰደድ-እሳት የቄሰቁሱት ግን የቅኔ ተማሪዎችና የብልኮ ሰፈር አዝማሪዎች ናቸው። አዝማሪዎች በመሰንቆ መጽሐፉን የሚያሞግስ ግጥም እየገጠሙ ሲሸልሉ የቅኔ ቤት ተማሪዎች ደግሞ የቅኔ መዘራረፊያ አድርገውታል ይባላል። ይህንን የሰማ ጎንደሬ እውነታው ይውጣ እያለ በመንግሥት ላይ ጦር እየመዘዘ ነው።”

ከዚያም ወደ ራሱ የሥራ ድርሻ ተመልሶ አከለበት። “ለእኔ ግን ይህ ሁላ ታሪክ ምንም አይደል። እኔ የማውቀው ጀመርናዊውን ጌታዬን ብቻ ነው። ጠብቅ ብሎ ደመወዝ እስከከፈለኝ ድረስ እጠብቃለሁ። ታሪኬ እሱ ነው። ታሪኩን የጎንደር ሊቃውንት ይናጎዱበት። ይፋጨበት። ይናጨበት። ለእኔ ምንም አይደል። ሥራዬ ተግባሩ ቤቱን መጠበቅ ብቻ ነው። እጠብቃለሁ።”

ጠቢቡ ሐረ በብሽቀት ሲመለከቱት ቆይተው፤

“ጠቡን የአንተ ጥበቡን የኔ ይበለው።” አሉ በውስጣቸው።

ከዚያም “ጀርመናዊው ቤቱን መቼ ይረከባዋል? ቀን ተቆርጦለታል?” አሉ ጠቢቡ ሐረ።

“ባለፈው ወር ቤቱን ሊረከብ መጥቶ ነበር። ግርግር ሲነሣበት በሚመጣው ወር ሊረከበው ተስማምቶ ሄደ።” አለ ማንደፍሮ።

“በሚመጣው ወር ግርግሩ ምን መፍትሔ ያገኝ ይመስልኳል?::” ጠቢቡ ሐረ በተአምርም ቢሆን ጣልቃ ገብተው መጽሐፉን እጅ ለማድረግ አውጠነጠነ::

“ግርግሩ እንኳ በንግግርም ሆነ በሠራዊት ኃይል የሚፈታ አይመስለኝም:: እንዲያውም ሰሞኑን ከባድ ጠብ ሳይነሣ የሚቀር አይመስለኝም::” አለ ማንደፍሮ የጠብ-መንጃውን አንገት በጣቶቹ እየነካካ::

“እንዴት..አወቅህ?” አሉ ጠቢቡ ሐረ በግርግር ከጀመርናዊ እጅ ቤቱ ሲተርፍ ታይቷቸው::

“በሕልሜ ታይቶኛል::”

“እንዴት ታየህ?” አሉ ፍንጭት ጥርሳቸውን ፈገግ አድርገው::

“በሕልሜ የጠብ መንጃዬን አፈ-ሙዝ ደም ስቀባ አድሬአለሁ:: ይህን ሕልም ሌላም ጊዜ በሌላ ሰው ላይ አይቼው አውቃለሁ:: ያ ሰው ዛሬ የለም:: ተታኩሶ ሠውቶ ተሠውቷል:: ይህንን ሕልም ከአየሁ ወዲህ እኔም ጥንቃቄ እያበዛሁ እገኛለሁ:: እርስዎም ከሞት የተረፉት በወስድሁት ከባድ ጥንቃቄ ነው:: ፈጥኜ እንደ ብረት ድስት ሽሮ የቀዘቀዘሁት:: ምላጬን እንደ ረገጥሁ ያ ግም ሕልም ትዝ ብሎኝ ነው:: ምላጬን እንደ ጨበጥሁ ስቤው ቢሆን ኑሮ የሕልሙ ፍቺ ርስዎ ነበሩ:: አሁንም ቢሆን ፈቅ ይበሉ:: ባልሳሳት መነኩሴ ይመስሉኛል:: የጠቡ ተቋዳሽ እንዳይሆኑ ወደዚህ ስፍራ ባይመጡ ይሻላል::” ብሎ ወደ ውጪ ይዟቸው ወጣ:: ቤቱን በደንብ ሊመለከቱ ሲሉ ወደ ፊት ገፍትሮ በሩን ከረቸመባቸው::

ሊቁ ፋሬስ ጠቢባን አበው ብለው ጀምረው ስለ ጠቢባን ቅኔ ጠቢባን
በነጋታው በምሥጢር በሰል በሰል ያሉ ተማሪዎች ሊቁን ዙሪያ
ጥምጥም ከብበው ወጣ ወጣ ያሉ ጥያቄዎች ማንሳት ጀመሩ።

“የኔታ አለ?” አንድ ረሀብ ያደቀቀው ቀጫጫ ተማሪ።

“አቤት!” አሉ ሊቁ ፋሬስ በትሕትና።

“ተዋነይ በደመና እየተጫነ ዓለምን ይዞር ነበር የሚባለው እውነት ነው?
አለ ፍርሐት እያራደው።

“እንደሁ ያለው ማን ነው?” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“ከአፈ-ታሪክ ሰሞቹ ነው” አለ ያ ቀጭን ተማሪ እንደ ገመድ በቀጠነ
አንገቱ ራሱን እያወዛወዘ።

“ወሽከሬ!” አሉ ሊቁ በመደመም።

“ወሽከሬ ሁላ!” አሉ በድጋሜ ገጻቸውን እንደ መቋጠር አድርገው።
ከዚያም ተማሪ ብሉዩንና ሐዲሱን ተምሮ በጊዜ ወደ መጣበት ይመለሳል
እንጂ እንዲህ ዐይነቱን ምሥጢር ጉርጉራ ምን አመጣው?።” አሉ ሊቁ
ፋሬስ እንደ መበሳጨት ብለው።

ሊቁ ፋሬስ በጠቢቡ ተዋነይ ዙሪያ ሲጠየቁ እምብዛም ደስተኛ
አይደሉም። በራሳቸው የደረሰው ምሥጢር በሌሎች እንዲደርስ
ባለመፈለግ ዝምታን ይመርጣሉ።

“እሱስ እውነት ነው! ብሉይና ሐዲሱ መቅደም አለበት! ግንኩ የኔታ!
ይህንንም መጠየቁ ክፋት የለውም። ቅኔ ቤት ሲኖሩ ሁሉም ነገር
ማዕበል ፈጠነ

ይጠየቃል። ደግሞ
ሥራቸውን እንደ
ፈርቶ ነው እንጂ
“በጠይቃቸውስ?
የተዋነይን ታሪክ
ይኖር ነበር።
“ጥያቄው ስለ
ቅኔ ይበል ያለኝ
ትእግስት ተመ
ያ ሁሉ ተማ
“እንዲያውም
“እንዲያውም
ተዋነይ!”
ከዚያም
“ስሙ ብቻ
“አዎ! ተዋ
ባለው አይ
ይመስለኛ
ምን ስሙ
ረቂቅ ፍ
እስከ ቅ

ይጠየቃል። ደግሞ ባለቅኔዎችን እስከ-ግብራቸው ስናውቃቸው ሥራቸውን እንደ ተምሳሌት ወስደን በታታሪነታቸው አርአያ እናደርጋቸዋለን።” አለ ሌላኛው ተማሪ ተደርቦ።
ፈርቶ ነው እንጂ ይሄ ጥያቄ እሱንም ናላውን ሲያዞረው ነው የኖረው።
“ብጠይቃቸውስ? ውጣ ከዚህ ቅኔ ቤት ብለው ቢያባርሩኝስ? ጎንጆች የተዋነይን ታሪክ ሌላ አሳስቶ ሲተርክባቸው ይቆጣሉ።” እያለ ሲጨነቅ ይኖር ነበር።

“ጥያቄው ስለ ቅኔአቸው አርአያነት ከሆነ ክፋት የለውም። እንደ ሸጋ ቅኔ ይበል ያስኛል።” አሉ ሊቁ ፋሬስ በመምህራን ልማድ ከብስጭት ወደ ትእግስት ተመልሰው።

ያ ሁሉ ተማሪ ጆሮውን እንደ ጥንቸል አቆመ።

“እንዲያውም ረስቼው ነበር...!” አሉ ሊቁ ሲጀምሩ።

“እንዲያውም ረስቸው ነበር። መልካም አመጣችሁት! ‘ተዋነይ! ተዋነይ!’” አሉ መሬቱን በአጭር ከዘራቸው እየቆረቆሩ።

ከዚያም “ተዋነይ የቅኔ ሰው ነው!።” አሉ በደፈናው።

“ስሙ ብቻ ከባድ ነው?” አለ ነበልባል ትንሽ ፈጠን ብሎ።

“አዎ! ተዋነይ ስሙም ቅኔውም ከባድ ነው። ለጆሮም ሩቅ ነው። አሁን ላለው አዲስ ትውልድ ደግሞ ስሙም ሆነ ፍልስፍናው ግራ የሚያጋባ ይመስለኛል። ስሙ ለጆሮ ሩቅና አሰልቺ ስም እንደሆነ እኔም እረዳለሁ። ምን ስሙ ብቻ? ፍልስፍናውም ዝኒ ከማሁ ያስብላል። በደመና መሄድ ረቂቅ ፍልስፍና ነው። ተዋነይ በሰለጠኑ ዓለማት ተወልዶ ቢሆን ከጥበቡ እስከ ቅኔው፣ ከስሙ እስከ-ፍልስፍናው ድረስ ብዙ ገድል የሚጻፍለት

ጠቢብ ነበር። በኢትዮጵያ ግን እስካሁን እሱን የሚገልጥ ታሪክ የተጻፈለት አይመስለኝም። የቅኔው ጠቢብ ተዋነይ 'ትኋን ነኝ' ሲል በራሱ አንደበት ተናግሮ ነበር። ስሙም 'ትኋን ነኝ' ካለው የጥበብ ስም የተወረሰ ነው። ፍልስፍናው ግራ ያጋባል ያልኋችሁ 'ትኋን ነኝ' ሲል ራሱን የገለጠበት ጥበብ ገርሞኝ ነው። አላዋቂ ሰዎች ግን ተዋናይ ይሉታል። የቅኔው ሰው ትክክለኛው መጠሪያ ስም ግን ተዋነይ ነው። በእርግጥ "ተዋነይ! ስሙ ለጆሮ ሩቅ ስለሆነ ተዋናይ ቢሉት አይፈረድባቸውም። ቅኔ ቤት እስካልረገጡ ድረስ ስሙን ጠንቅቀው አያውቁትም። በዚያ ላይ ለሰነፍ አሰልቺ ስም ነው።" ብለው ቅኔ ቢጤ ተናገሩ።

ቀጥለውም፡-

"ተዋነይ በደመና ይሄድ ነበር የሚለው ትንሽ እውነትነት አለው። ከዚህ ጎን ለጎን ባለቅኔው ተዋነይ ከቅዱስ ያሬድ በኋላ ተነሥቶ በቅኔ የተራቀቀ ሊቅ ጭምር ነው። በጥበብም ጸባዖት ድረስ የተምዘገዘገ ፋና-ወጊ ጠቢብ ነበር።" አሉ ሊቁ ፋሬስ

"እንዴት? እንዴት?" አለ ከቀልቡ ያልሆነ አብሿም ተማሪ። አብሿሙ ተማሪ ጥንቱን የሊቁ የፋሬስ ደቀ-መዝሙር አይደለም። በየቅኔ ቤቱ እየተዟዟረ የሚኖር እግረ-ተማሪ ነው። በል ሲለው ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሂድ ሲለው እንደ አሞራ ከሀገር ሀገር ይንከራተታል። እንዲህ ለእግረ-ተማሪነት የዳረገው ባለማወቅ የወሰደው አብሾ ሲሆን ቆላ ወርዶ፣ ደጋ ወጥቶ ይጅብራል። እግሩ ቅኔ ቤት ከመርገጥ በቀር ቂጡ አይቀመጥም። ዛሬ አድሮ ነገ እንደ እብድ ውሻ ይፈተሰካል። እሱ ግን "ጠላቶቼ በወፍ

ክንፍ ስለደገመብት እንደወፍ ብ..ር..ር..ብ..ር..ር..” እያለ ሀገራትን ማካለሉን እንጂ አብሾው ወፈፍ እንዳደረገው አያምንም። በሰሞኑ ግን ትንሽ ረጋ ብሏል። ከታብር ሲሳይ ለመቋደስ ጎንጅ ደብረ-ጥበብን ሙጥኝ ማለቱን እንደሊቅነት ቆጥሮታል።

“እንዴት? እንዴት?” ብሎ በግልምጫ ጭምር ሲጠይቅ ተማሪዎች ሊቁን በመዳፈሩ ገላመጡት።

ሊቁ ግን ያንን ተማሪ ከመጤፍ ሳይቆጥሩ ጥያቄውን መንቀፍ ጀመሩ።

“ዝም ብሎ ‘በደመና ይጫን ነበር’ ማለት የማይም ጥያቄ ነው። ሊቅ መንሥኤውን ጭምር እንጂ መፍትሔውን ብቻ አይጠይቅም። መጀመሪያ በደመና መሄድ ይቻላል ወይ? ብሎ መጠየቅ ያስፈልጋል።” አሉ ሥራቸው እንደ በገና ክር ግትርትር ብሎ።

“አዎ! ጥያቄው በሊቅነት ወግ መሆን አለበት። በዚህ ሁሉ ሊቃውንት መካከል ብጡልና ቁንጽል ጥያቄ ማንሣት የየኔታን ጆሮ አይመጥንም።” አለ ሌላው ቀባጣሪ ተማሪ።

“እሱ ነው እንጂ ወጉ!” አሉ ሊቁ ደጋፊ በማግኘታቸው ደስ ብሏቸው። ከዚያም “በሊቅነት ወግ ስትመጡ መልሱም በሊቅነት ደረጃ ይመለሳል። በተለይ የተዋነይ ምሥጢር በቀላሉ የሚፈታ አይደለም። ምን አልባት ውሉ ሲጠፋብን እንደ ተለመደው ተዋነይ ጠንቋይ ነው። ተዋነይ አስማታም ነው። ተዋነይ ከዛር የተደቀለ ነው ብለን ያለ ስሙ ስም ሰጥተን ጥያቄውን ካላለፍነው በቀር ምሥጢሩ ኃያል ነው።” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

“ይኸንን ተራ ወሬማ ማንም አልፎ ሂያድ ያወራዋል። ይህ ሁሉ በቅኔ ቤቱ እንደ አሸን የሚፈላ ተማሪ የሚፈልገው አማናዊውን ተዋነይ ነው።” አለ ነበልባል።

ትንኩሽቱ ነበልባል በቅኔ በኩል ሊቁ ፋሬስን ሊጥል ያንገዳግዳቸዋል። የመጣውም ቅኔ ብቻ ሊማር ሳይሆን ከተዋነይ ጥበብ ብቋደስ አንዳች ምሥጢር ይገለጥልኛል ብሎ ነው።

“አማናዊውን ተዋነይን ነው ማወቅ የፈለጋችሁት?” አሉ ሊቁ ፋሬስ ተማሪዎችን በአንክሮ እየተመለከቱ።

“አዎ! እሱን ማወቅ ነው የምንፈልገው?” አለ ነበልባል።

ተማሪዎች በነበልባል ሐሳብ በአንድ ትንፋሽ ተስማሙ።

ሊቁ ቀጠሉ።

“አማናዊው ተዋነይ የተወለደው ከዚህ ከጎንጅ ደብረ-ጥበብ ገዳም ከፍ ብሎ ከአፋፋ ላይ ነው ይላሉ ታሪክ አዋቂዎች። የቅኔው ሊቅ ዕቡይ ካሣና ማዕበል ደሴም የተፈጠሩት ከዚያው ግድም ነው። የጎንጅ ቅኔ መንገድም ምንጩ ከዚህ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ነው። ከቅኔውና ከጥበቡ በቀር ስለ ተዋነይ መዋዕለ-ልደት ግልጥ ያለ የሰነድ ማስረጃ የለም። በቅኔ በኩል ግን እስከ አሁን ከጫፉ የሚደርስ የቅኔ ሊቅ አልተፈጠረም። ከመምህር ሳይማር ቅኔ ስለተገለጠለት ከመምህር ከተማሩ ሊቃውንት ይለያል። እንደቅኔ መምህርነቴ የተዋነይን ገድል ብዙ መርምራያለሁ። ገድሉም አስደምሞኛል። እናንተ ግን በቀላሉ ትረዱታላችሁ ብዬ አላምንም። እንዳስረዳችሁም አትነዝንዝቱኝ። ስለተዋነይ መጨቃጨቅ ሰልቸቶኛል። ጠቢብነቱን ለማስረዳትረጅም ርቀት ሄጄ ነበር። ነገር ግን

እስካሁን ገድሉን ያመ
ገድሉን ማመን ያቅታ
ተሰላቹ።
“ለእኔም ሯችን ሊከብ
ያ ቀጫጫ ተማሪ ጥ
“ጥሩ!። እንዲያው
ዙሪያ መወድስ ቅኔ
ጥበብም ሆነ ስለሌ
ሊቁ ፋሬስ።
ያ ሁላ ተማሪ በያ
ዘረፋ አመሩ።

እስካሁን ገድሉን ያመነኝ ጠቢብ አላገኘሁም። እናንተም ብነግራችሁም ገድሉን ማመን ያቅታችኋል። ለአእምሯችሁ ከባድ ነው።” ሊቁ ፋሬስ ተሰላቸ።

“ለአእምሯችን ሊከብድ ይችላል። ማመኑን ግን በደንብ እናምናለን።” አለ ያ ቀጫጫ ተማሪ ጥያቄውን በማንሣቱ ኩራት ተሰምቶት።

“ጥሩ!። እንዲያው አእምሮችሁ ይህን ያኽል ከበሰለ ወደፊት በተዋነይ ዙሪያ መወድስ ቅኔ እዘርፋለሁ። ከቅኔው ሐሳብ እየተነሣን ስለ ተዋነይ ጥበብም ሆነ ስለሌሎች ሀገራዊ ምሥጢር በግልፅ እንነጋገራለን።” አሉ ሊቁ ፋሬስ።

ያ ሁላ ተማሪ በደስታ ፈነጠዘ። የዕለቱ ጉባኤ በዚህ አልቆ ሊቁ ወደ ቅኔ ዘረፋ አመሩ።

ሐምሌ ጨላልሟል። በጨለማ ላይ ክረምት፣ በክረምቱ ላይ ዝናም፣ በዝናሙ ላይ ጉም ተጨምሮበት ወርጎ-ክረምቱ ጨፍግጓል። ጎንጅ ደብረ-ጥበብም ጭቃ በጭቃ ሆናለች። የዋልካው ጭቃ ከእግር ጋር ሲጣበቅ አብሮ የተፈጠረ ድርብ ሥጋ፣ ትርፍ ገላ ይመስላል። የጎንጅ ሰዎች ጥልፍልፍ ጫማቸውን ከጭቃው ጋር መሸከም ስላልቻሉ በባዶ እግር መሄድን መርጠዋል። በዋሽራ በኩል ያለው ጥቁሩ ሰማይ ከገመገሙ ተራራ ጋር በመርፌ የተሰፋ ይመስላል። እንደ አሮጌ ጨርቅ ጨርደድ የሚለው የመብረቅ ድምፅ የዓለምን ፍጻሜ አቅርቦታል። ከጎንጅ ደብረ-ጥበብ በደቡብ በኩል ያለችዋ የቅኔዋ ሀገር ዋሽራ ማርያም በጉምና በቅኔ ተጀቡናለች። በጋ ተክረምት ወደ ቆላው ጥሬ ልመና የሚወርዱት የዋሽራ ማርያም የቅኔ ዘራፊዎች በሰሞኑ ወደ ቆላው ብቅ ብለው አያውቁም። ጉልቻ ጉልቻ የሚያካክል ድንች ለመለመን ወደደጋው የሚገሰግሱት የጎንጅ ደብረ-ጥበብ የቅኔ ተማሪዎችም ወደደጋ መውጣት አቁመዋል። ሁለቱን ቅኔ-ቤቶች መወድስ አንድ ቢያደርጋቸውም ተፈጥሮ አራርቋቸዋል። የክረምቱ ክብደት ከፋፍሏቸዋል። በዋሽራ ማርያም በኩል የጉም ጭራ ውን ውን ይላል። በጎንጅ በኩል ደግሞ አሸኖች ይርመሰመሳሉ። የጎንጅ ሰዎች ነጭ ጤፍ ይዘራሉ። የቅኔ ተማሪዎች ጥበብ ያመርታሉ። በጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሌሊቱ ይነጋል። ጀምበር ትጨልማለች። ምድር ይመሻል።

ሐምሌ ጨላልሟል። በጨለማ ላይ ክረምት፣ በክረምቱ ላይ ዝናም፣ በዝናሙ ላይ ጉም ተጨምሮበት ወርህ-ክረምቱ ጨፍግጓል። ጎንጅ ደብረ-ጥበብም ጭቃ በጭቃ ሆናለች። የዋልካው ጭቃ ከእግር ጋር ሲጣበቅ አብሮ የተፈጠረ ድርብ ሥጋ፣ ትርፍ ገላ ይመስላል። የጎንጅ ሰዎች ጥልፍልፍ ጫማቸውን ከጭቃው ጋር መሸከም ስላልቻሉ በባዶ እግር መሄድን መርጠዋል። በዋሽራ በኩል ያለው ጥቁሩ ሰማይ ከገመገሙ ተራራ ጋር በመርፌ የተሰፋ ይመስላል። እንደ አሮጌ ጨርቅ ጨርደድ የሚለው የመብረቅ ድምፅ የዓለምን ፍጻሜ አቅርቦታል። ከጎንጅ ደብረ-ጥበብ በደቡብ በኩል ያለችዋ የቅኔዋ ሀገር ዋሽራ ማርያም በጉምና በቅኔ ተጀቡናለች። በጋ ተክረምት ወደ ቆላው ጥሬ ልመና የሚወርዱት የዋሽራ ማርያም የቅኔ ዘራፊዎች በሰሞኑ ወደ ቆላው ብቅ ብለው አያውቁም። ጉልቻ ጉልቻ የሚያካክል ድንች ለመለመን ወደደጋው የሚገሰግሱት የጎንጅ ደብረ-ጥበብ የቅኔ ተማሪዎችም ወደደጋ መውጣት አቁመዋል። ሁለቱን ቅኔ-ቤቶች መወድስ አንድ ቢያደርጋቸውም ተፈጥሮ አራርቋቸዋል። የክረምቱ ክብደት ከፋፍሏቸዋል። በዋሽራ ማርያም በኩል የጉም ጭራ ውን ውን ይላል። በጎንጅ በኩል ደግሞ አሸኖች ይርመሰመሳሉ። የጎንጅ ሰዎች ነጭ ጤፍ ይዘራሉ። የቅኔ ተማሪዎች ጥበብ ያመርታሉ። በጎንጅ ደብረ-ጥበብ ሌሊቱ ይነጋል። ጀምበር ትጨልማለች። ምድር ይመሻል።

ሊቁ ፋሬስ ያለ ወትረ-
ላይ ተቀምጠው እንደ-
አሉ ቅኔ ሊዘርፉ እየ-
አጽደቶ ተከተላቸው።
“ተዋጋይ ሀበኒ ከመ ገ-
ሲሳዩ-ጠቢባን ጥበብ
የቅኔ ዘረፋ ጊዜ ተዋ-
ቀስ በቀስ በተማሪዎ-
ከዚያም ወደ ትርጉ-
“ተዋጋይ ጠቢቡ አን-
ከክርክለዲስ ጥበብ
አንድ ጉራሽ አቅም-
ቅኔ ተቀባዩ ተ-
የገባቸውንም ያልገ-
ሲቀበሉ ቆይተው
“የኔታዬ” አለ ነበረ
“አቤት” አሉ ሊቁ
“ክርክለዲስ ማን
ስም ለጀርድ እን-
ሊቁ የነበልባል
አፋቸውን በመ-
እንደ ገና እንደ

ሊቁ ፋሬስ ያለ ወትሯቸው ገጻቸው ሾላ እንደመሰለ ከቅኔ ወንበራቸው ላይ ተቀምጠው እንደተለመደው ሁለት ሦስት ግስ አሰምተው «ተቀበል!» አሉ ቅኔ ሊዘርፉ እየተዘጋጁ። ተረኛው ቅኔ-ተቀባይ ተማሪ ጉሮሮውን አጽድቶ ተከተላቸው።

“ተዋነይ ሀበኒ ከመ አርከለዲስ ወዓሊ፤

ሲሳየ-ጠቢባን ጥበበ እንተ አትረፈቶ ጠሊ።” አሉ ሊቁ ፋሬስ በምሽቱ የቅኔ ዘረፋ ጊዜ ተዋነይ ትዝ ብሏቸው። በዚያውም የተዋነይ ፍልስፍናን ቀስ በቀስ በተማሪዎች ልቡና ለማሥረጽ ፈልገው።

ከዚያም ወደ ትርጉሙ ተመልሰው

“ተዋነይ ጠቢቡ አንተ የጥበብ ሰው፤

ከአርከለዲስ ጥበብ ከተትረፈረው፤

አንድ ጉራሽ አቅምሰኝ ፍየል ካተረፈው።” አሉ።

ቅኔ ተቀባዩ ተቀበላቸው። ቅኔውን ዘርፈው እንደጨረሱ ተማሪዎች የገባቸውንም ያልገባቸውንም ቀለም ሲጠይቁ ሊቁም የተማሪዎቹን ጥያቄ ሲቀበሉ ቆይተው ጨርሰው ከወንበራቸው እንደተነሡ፤

“የኔታዬ” አለ ነበልባል።

“አቤት” አሉ ሊቁ።

“አርከለዲስ ማን ነው? ታሪኩን ቢነግሩን?” አለ ነበልባል የአርከለዲስ ስም ለጀሮው እንግዳ ሆኖበት።

ሊቁ የነበልባል ጥያቄ እንደ ዋዛ የማይታለፍ እንደሆነ ሲገባቸው አፋቸውን በመሐረብ እያሻሹ ተመልሰው ወደ መንበራቸው ተሰየሙ። እንደ ገና እንደ አዲስ ጉባኤ ጀመሩ። የአንጋፋ ሊቃውንት ወግ ነው።

አንጋፋ ሊቃውንት ቀለም እየተጠየቁ ዝም ብሎ የመሄድ ልምድ የላቸውም። ነውር ነው። ሊቁ ፋሬስም የአንጋፋዎች አንጋፋ ስለ ሆኑ ሲጠየቁ በእርጋታ ይመልሳሉ። ቀለሙ እንዳይነጥብ ይጠነቀቃሉ። ታሪክ እንዳይፋለስ ይጥራሉ። የሚያውቁትን አጥርተው ያስረዳሉ። ከዐቅማቸው በላይ የሆነውን ጊዜ ይግለጻው ብለው በጸሎት ወደ ፈጣሪያቸው ይጮኻሉ። ወይም ንባብ ላይ ያዘወትራሉ። ቀለም ገፍቶ መሄድ ግን በጭራሽ ነውር ነው። ስለዚህ ጉባኤን ጨርሰው እንደ ገና አዲስ ጉባኤ ጀመሩ። ከመንበራቸው ላይ እንደ ቆሙ የመውደቅ ያኽል ዘ.ፍ.ፍ አሉ።

ከወንበራቸው ላይ ተደላድለው ከተቀመጡ በኋላ “አርክላዲስማ! ከተዋነይ ደቀ መዛሙርት አንዱ እንደ ነበር ታሪክ ይናገራል።” አሉ። “አሺ” አለ አንድ ተማሪ።

ያ ሁሉ ተማሪ ገጹ ፈካ።

“አርክላዲስ በተዋነይ ቅኔ ቤት ብዙ ዓመታትን አላልፏል። ቅኔ ሊማር መጥቶ የፍየል እረኛ እንደሆነ ወግ አዋቂ፣ ታሪክ ነጋሪ ሰዎች ይናገራሉ።” አሉ ሊቁ ፋሬስ ድንቁ።

ያ ሁሉ ተማሪ ተቁለጨለጨ።

ሊቁ በትዝታ ፈረስ ወደ ኋላ ሽመጠጡ። ተማሪዎች ይበልጥ በኩራዚ ብርሃን እያጮለቁ ዐይኖቻቸውን አነጣጠሩባቸው። እኔ ባልደርስም ሲወርድ ሲወራረድ የመጣው የአርክላዲስ ምሥጢር ደርሶኛል። ተማሪ በነበረበት ወቅት የተዋነይ ቅኔ ቤት ተቃጥሎ ነበር ይባላል።” አሉ

በድጋሚ በረገብ የሚገኝ
እያንዳንዱ። በተማሪዎች
ቅኔ ቤት ሊቃጠል
በዛፍ ግንጣይ ለማ
ተለሰበት። እሳቱ ግን
ጎጆ ደግ ዐመድ
መጽሐፉን፣ ደበለ
ለምዱን፣ ድራቶ ያ
ያልቻለው ደግሞ
ቀውሴ የሚባል
ሲሆን ቅጽሉን ከ
ስለነበረ ቀውሴ
የተኳቸረ ኮቾሮ
የእሳቱ ላንቃ ሳ
ዐመድ ሊያደርገው
እርምጃ ተራመደ
የአርክላዲስ ጎጆ
ያችን ተአምረኛ
ያንን ያኽል እ
በእሳቱ ወጋገን በ
ከዚያ በፊት
ከጀመረ

በድጋሜ በረጉብ የደበዘዘ ገጻቸውን በእጃቸው ከናፍሮቻቸውን በመሐረብ እያሻሹ። በተማሪዎች አንደበት ዝምታ ሰፈነ።

ቅኔ ቤቱ ሲቃጠል ሊቃውንቱ እሳቱን ለማጥፋት መራወጥ ጀመሩ። ገሚሶች በዛፍ ግንጣይ ለማጥፋት ሲረባረቡ ከፊሎቹ ደግሞ ውኃ እየቀዱ በእሳቱ ላይ ቸለሱበት። እሳቱ ግን ቤንዚን እንደተርከፈ ከፈበት እየጋመ ሂዶ የተማሪዎችን ጎጆ ደግ ዐመድ አደረገው። ተማሪው እንደዐቅሙ መጽሐፍ ያለው መጽሐፉን፣ ደበሎ ያለው ደበሎውን፣ ዳባ ያለው ዳባውን፣ ለምድ ያለው ለምድን፣ ድሪቶ ያለው ድሪቶውን፣ ከእሳተ-ገሞራ አወጣ። ጓዝ መሸከፍ ያልቻለው ደግሞ እግሬ አውጭኝ ብሎ ከእሳቱ ለመራቅ ተራወጠ።

ቀውሴ የሚባል ልክስክስ-ቢጤ ተማሪ ነበር አሉ። ቀውሴ የቅጽል ስሙ ሲሆን ቅጽሉን ከጓደኞቹ ነው ያገኘው። ትንሽ ቅራሪ ሲቀምስ ተደባዳቢ ስለነበረ ቀውሴ ተባለ። እናም ቀውሴ እቃ ሊያወጣ ወደ ጎጆው ሲገባ የተኳቸረ ኮቾሮ አግኝቶ ሲበላ ነፋስ የእሳቱን አቅጣጫ ቢያስቀይረው የእሳቱ ላንቃ ሳይታሰብ ወደእሱ ዞረና የጎረሰውን ሳይውጠው እዚያው ዐመድ ሊያደርገው ሲል እንደምንም ተስፈንጥሮ ያችን የተማሪ ጎጆ ባንድ እርምጃ ተራመዳት። የቅኔ ቤቱ ጎጆዎች ዐመድ ሆነው ሲያልቁ የአርከለዲስ ጎጆ እንደጻድቅ ሽንብራ ከመካከል ፈጥጣ ቀረች። ተማሪዎች ያችን ተአምረኛ ጎጆ እንቧለሌ እየዞሩ አርከለዲስን ማፈላለግ ጀመሩ።

ያንን ያኽል እሳተ-ገሞራ ፈንድቶ ሀገር ሲያልቅ መጽሐፍ ዘርግቶ በእሳቱ ወጋገን በላንቃው ብርሃን ሲያነብ ተገኘ።

ከዚያ በፊት ቅኔ-ቤት ከመቼ ጀምሮ እንደመጣ ሲመረመር ቅኔ ከጀመረ ሦስት ዓመት ሆኖት ነበር። እስከዚያች ቀውጢ ቀን ግን

በመልክ የሚያውቀው ፍጡር አልነበረም። ቅኔም አልገባው ብሎ
'ደጓዕሌ' የሚል ቅጽል ተሰጥቶት ራሱን ከሊቃውንት ሰፈር አግልሎ
ይኖር ነበር" አሉ ሊቁ ፋሬስ ድንቁ አጭር ከዘራቸውን እያወዛወዙ።
ያ ሁሉ ወፈ ሰማይ ተማሪ ቀሪውን ጉድ ለመስማት ጆሮውን አቆመ።
ሊቁ ቀጠለ፤

"መልኩም ቀይ ፍም የመሰለ መልክ መልካም ሞዛዛ ቢጤ ነበር። ወደ
ተዋነይ ቅኔ ቤት የመጣው ቅኔ ሊማር ነበር ይባላል። ከቅኔ ቀድሞ እከክ
ወረረው ጉጽፋር የሚባል ደዌ በሰውነቱ በግር በግር አከለ። "አኮ
ዘተምሕረ፤ ይከውን መምሕረ" ያለው የአበው ብሒል ሳይገዛው
በጉጽፋሩ ፈጥኖ ተማረረ። በቅኔው እምብዛም ሳይገፋ ቅኔውን እርግፍ
አድርጎ ትቶ የፍየል እረኛ ሆነ።"

"ያን ጊዜ ተዋነይ የሚተዳደረው በፍየል እርባታ ነበር ማለት ነው?" አለ
ነበልባል።

"አይደለም! አይደለም!" አሉ ሊቁ።

"ታዲያ?" አለ ጥያቄውን ያመጣው ነበልባል።

"ተዋነይ በፍየል እርባታ የሚተዳደር ሰው አልነበረም። ቀድሞውንም
ፍየሎች ለርቢ ታስበው የተሰበሰቡ አልነበሩም። ለአንዳንድ ምሥጢራዊ
ጉዳይ ከዚያም ከዚያም የተለቃቀሙ እንጂ" አሉ ሊቁ ፋሬስ።

"ለምን ነበር የተሰበሰቡት?" አለ አሁንም ነገረኛው ነበልባል።

"በመምህር አምላክ የጀመርሁትን ልጩርስ?" አሉ ሊቁ ስለ አርከለዲስ
ሳይጨርሱ ታሪኩን ታሪክ፤ ወጉን ወግ፤ እየሳበው ሲሄድ አይተው።
"አሺ የኔታዬ" አለ ሌላው ቀጫጫ ተማሪ በትሕትና።

እንዲሁ አርከለዲስ
ማገገገጥን ቅኔ ከመቀ
ቀይቶ ሰውነቱ መነመነ
ሲሆን እግሩ ከፍየል
ገብኖ ምነው የመ
ተዋነይ እንደ ፍየላ
አቀድማለሁ። ብሎ
ረሳው ብሎ መሳቂያ
በትረካቸው ገፋበት።
"ከጊዜ በኋላ ይህን
ነገር? ይህ ጥርስ
እየጠበቀ ያገኘውን
የፈለገው ሌላ ነበ
ሽሙጥ ውስጣቸ
ሊቁ ፋሬስ እ
ይወቅሳሉ። ደ
ይሆኑና "አይ
አሳመርኸው!
የማይላቸው
አሁን ይሄን
በትቀር ምን

“እንዳልኋችሁ አርከለዲስ ከትምህርት ትሕትና ይቅደም ብሎ ፍየል ማንጋጋቱን ቅኔ ከመቁጠር፤ መወድስ ከመዝረፍ ቆጠረው። ጥቂት ቆይቶ ሰውነቱ መነመነ። ፍየል ሲከተል እየዋለ ምላሱ እንደፍየል ሲፈጥን እግሩ ከፍየል እግር ቀጠነ። ፊቱ ሞጮሞጮ። አጥንቱ ወጣ። ጉባኤው ‘ምነው የመጣበትን ተምሮ ሳይመሽ አገሩ በገባ? ገና ለገና ተዋነይ እንደ ፍየሏ በቀዝቃዛ ውኃ ቅኔ ያዘርፈኛል። ከኋላ ተነሥቼ እቀድማለሁ።’ ብሎ የፍየል መንጋ እያንጋጋ ፍየል እያዋለደ ቅኔውን ረሳው ብሎ መሳቂያ አደረገው።” ብለው ትንሽ ትክዝ አሉ። በትረካቸው ገፉበት።

“ከጊዜ በኋላ ይህንን ስለማ እኔም በሳቅ ነበር የፈረስኩት። አለማወቅ ነገር? ይህ ጥርሴ ያን ጊዜ አብሮ ስቋል! የከንቱ ከንቱ ነኝ! ፍየል እየጠበቀ ያገኘውን ነገር መመራመር ሲገባ መሳቅን ምን አመጣው? እሱ የፈለገው ሌላ ነበር።” ብለው ያን ጊዜ ሳይገባቸው በሳቂት ሳቅ በሠሩት ሽሙጥ ውስጣቸውን ወቀሱ።

ሊቁ ፋሬስ እንዲህ ናቸው። አልፎ አልፎ ያለፈ አላዋቂነታቸውን ይወቅሳሉ። ደስ የሚል ምስጢራዊ ቅኔ በተቀኙ ቀን ለብቻቸው ይሆኑና “አይ ፋሬስ! ሊቅ እኮ ነህ! መወድሱን እንዴት አድርገህ አሳመርኸው! ይላሉ በጣታቸው ወደራሳቸው እያመለከቱ። ቅኔው ደስ የማይላቸው ከሆነም ለብቻቸው ሁነው “አይ ፋሬስ! ዛሬስ አበላሽኸው! አሁን ይሄን ቅኔ ብለህ ትቀኘው? ፋሬስነትህ ጠፋ ማለት ነው? ብቻኸን ስትቀር ምን ታደርግ?” ይላሉ።

ሊቁ የቀን ተቀን ሥራቸው ቅኔ ከመዝረፍ ጎን ለጎን በተዋነይ ጥንታዊ ፍልስፍና ላይ ምርምር ቢጤ መሥራት ነው። ከምርምራቸው ትልቁን ድርሻ የሚወስደው ‘ተዋነይ በታብር ምን ይሠራ ነበር?’ የሚል ነው። ጥናታቸውን በመጽሐፍ መልክ ጠርዘው ለተማሪዎቻቸው ማስረከብ ፈልገዋል። አስቀድሞ ግን በሊቃውንቱ ልቦና እንዲሳል ቀን በቀን አንዳንድ ቅኔ በተዋነይ ሰብእና በቅኔው ፍልስፍና ቅኔ ይዘርፋሉ። በቂ ጥናት ያጠናሉ። ባንድ ወቅት የሞከሩት ጥናት ግን ዛሬ ድረስ ፈግግ ያደርጋቸዋል።

“ከአርክላዲስ ወደ ፍየሎች ስመጣ...” አሉ ሊቁ ፋሬስ ሻሻቸውን እያስተካከሉ።

“...ከአርክላዲስ ወደ ተዋነይ የፍየል መንጋ ስመጣ ተዋነይ በአንዳንድ ነገሮች ላይ ሲጠበብ ከተፈጥሮ ተነሥቶ ነው። ለምሳሌ በደመና የመሄድን ፍልስፍና የጀመረው በአስማት ሳይሆን ተፈጥሮ በሰጠችው ደመና ላይ ጥበብ ጨምሮ ነው። ከዘመናት በፊት ደግሞ ሊቁ ተዋነይ የእኔ ፍየል ከበለፃም አክያ አታንስም። እንዲያውም ትበልጣለች። እንደ መርቆሬዎስ ፈረስ ተአምር መሥራት ትችላለች። እንደ በለፃም አክያ በልሣነ-ሰብእ ታወራለች። እኔ ስሞት ፍየሌ የቅኔ መምህር ሆና መቀጠል አለባት። ቅኔ ቤቱ መዘጋት፣ ጉባኤው መታጠፍ የለበትም። ይህንን ተአምር ዓለም እንዲያውቅልኝ እፈልጋለሁ። እኔም ከበለፃም እበልጣለሁ። ፍየሌም ከአክያዋ ትልቃለች የሚል ፍልስፍና አደረበት። ይህን ፍልስፍና ለሊቃውንቱ ለመግለጥ ከመንጋው አንዲት ፍየል መርጦ ‘ከታብር’ አቋደሳት። ያ ቀባጣሪ ምላሷ ከታብር ውኃ ጋር

ተደምሮ ያስቀባጥራት ጀመር። ቅኔ መዝረፍ ጀመረች። መወድስ
አፈለቀች። እንደባለቅኔ ተቁነጠነጠች። ፍየሷ መወድስ ስትዘራ
ለአእምሮው ቢረዳውም ለተዋነይ ልሣነ-ሰብእንና ልሣነ-ጠሊን ለማዛመድ
የሚያስችል ጥበብ አልነበረውም። ሲነጥቃት ፈልጎ አቃተው።
እንደተመኘውም የቅኔ መምህር ሆና ቅኔ ቤቱን ማስቀጠል እንደማትችል
ተረዳ። በዚህ ባዶነት ተሰማው። ጥቂት ቆይቶ ሌላ መላ መጣለት። አባ
መላ ተዋነይ ፍየሷን አርዶ አወራርዶ በመረቁ በኩልየ ታብርን
ምሥጢር ያለ ምንም ድካም ወደ ሰው ልጅ አእምሮ ማስተላለፍ ፈለገ።
የፍየሊቱን መረቅ እንደ ዓሣ ዘይት ለሊቃውንቱ ግቶ ብሩህ አእምሮ
መፍጠር አማረው። ወዲያውኑ ፍየሷን አርዶ አወራርዶ ለሊቃውንቱ
አብልቶ የታብርን ከሣቴ-ምሥጢርነት በመረቅ ለውሶ፣ በጠላ ጠንስሶ
ለትውልድ ማስተላለፍ አሰበ። ፍየሷ መወድስ እየዘራች ቅኔ እየዘረፈች
በስለት ታረደች። ሥጋዋን እጎቱ ዐደይ ወጥ እንድትሠራው ተዋነይ
አዘዘ። ደቀ መዝሙሩ አርከለዲስን ጨንራዋን አጥቦ እንዲመጣ ወደ
ወንዝ ላከው። ዐደይ ከወጡ ስትቀምስ ቅኔ ዘረፈች። ሌላም ለሴት
አእምሮ የከበደ ምሥጢር ጸነሰች። ደቀ-መዝሙሩ አርከለዲስም በበኩሉ
ከፍየሷ ጨንራ በሽንቦቆ ሰንጢ ቆርጦ ቢቀምስ አእምሮው በእውቀት
ተመላ። መወድሱ ከውስጡ ፈላ። ወዲህም ተዋነይ በደመና ተጭኖ
የሚሄድበት ምሥጢር ተገልጦለት ከወንዙ እስከ ቅኔ ቤቱ እንደ ተዋነይ
በደመና ተጭኖ ተመለሰ። ቀሪውን ምሥጢር ከተዋነይ ጋር በመመካከር
ደበቁት። ውኃዋንም ተዋነይ በጥበቡ ሰወራት።
በቅኔዬ፡-

“ተዋነይ ጠቢቡ አንተ የጥበብ ሰው፤

ከአርክላዲስ ጥበብ ከተትረፈረው፤

አንድ ጉራሽ አቅምሰኝ ፍየል ካተረፈው፡፡ ያልሁት እሱን ነው፡፡” አሉ ሊቁ፡፡

“ሰ..ሰ..ው..ራ..ት..?” አለ ነበልባል እንደ መቃዠት እየቃጣው፡፡

ሊቁ ከወንበራቸው ላይ ብድግ ብለው በአቡሻክር ቀመር ሰዓት መስፈር ጀመሩ፡፡ የአቡሻክሩ ቀመር ከሌሊቱ ስድስት ሰዓት እንደሆነ ነገራቸው፡፡ የጸሎታቸው ሰዓት ስለ ደረሰ የነበልባልን ጥያቄ ሳይመልሱ ወደ ቤታቸው ገሰገሱ፡፡

ዐበቅ የለሽ-ጎንደር

ጠቢቡ ሖረ ወደ ዐበቅ የለሽ ገሰገሱ። ዐበቅ-የለሽ ሰፈር አምሮባታል። አዝማሪዎቿ አዳዲስ ግጥም እየገጠሙ መሸተኛውን ያዝናናሉ። ጥበቃው ማንደፍሮ ከአዝማሪዎች በሚወረወርለት የሙገሳ ቅኔ ፈገግ ይላል። አልፎ አልፎ ደግሞ ለራሱ ታላቅነት ይሰማውና አመልካች ጣቱን ከላዕላዊ ከንፍሩ ላይ አሳርፎ እንደ ባለቅኔ ትንሽ ይመስላል። ከዚያም ክራሻቱን እያስተካከለ ዘና ይላል። ክራሻቱ ከጀርመናዊ ባለ-ሀብት በስጦታ ያገኘው ነው። ክራሻቱ ጥቁር አንገት የተቀጠለለት ፈረንጅ አስመስሎታል። መሸተኛው ከጠጁም ከአረቄውም ቀማምሶ ሞቅ ሲለው ወንበሩን እየሳበ ወደ ማንደፍሮ ተጠጋ። ማንደፍሮ የእጩን ቤትን ጉዳይ ያወራቸው ዘንድ የጎንደር የቁርጥ ቀን ልጆች ይወተውቱ ጀመር። ማንደፍሮ አንዳንድ ጊዜ እንደ ጀርመናዊው እንደ ክላውንስ፣ ሌላ ጊዜ እንደ ማንደፍሮነቱ መመለስ ጀመረ።

ጠቢቡ ሖረ የትናንት ማንነታቸውን ከማንደፍሮ ለመደበቅ በላይ ላይ ለሦስት መበለቶች ለቆብ የሚበቃ ረጅም ሻሽ ደግልለው በሻሹ ዘርፍ ብሩህ ፊታቸውን ደብቀው ጥበቃው ማንደፈሮ ድሮ ስሙኒ፣ ዘንድሮ ዩሮ፣ እየመነዘረ ጠጅ ከሚጠጣባት መሸታ ቤት ተገኙ። እንዳይጠረጥር ራቅ ብለው ጠጅ በጠርሙስ አስቀርበው የሚጠጡ መስለው ማንደፍሮ የሚያወራውን ማዳመጡን ተያያዙት። ጠጅ የሚጠጡ ለመመስል ጠርሙሱን ከከንፈራቸው አድርሰው ይመልሱታል።

በመኻል

“ማንዴ የቤቱ ጉዳይ ከምን ደረሰ?” አለ አንድ ሞቅ ያለው ጀግና ጎንደሬ።

“እስካሁን ከመዳፌ አልወጣም። ጠብ-መንጃዬን ወድሬ እየጠበቅሁ ነው። ብዙ ጠጉረ-ልውጥ ሰዎች በወፍ በረር እየቃኙት ቢሆንም ወደ ውስጥ እንዲዘልቁ ግን አፈ-መ-ዜ አትፈቅድም። ክንፍ አልባ መልአክ ነው የማደርጋቸው።” አለ ማንደፍሮ።

“የሊቃውንቱ ጉርምርምታስ ምን ላይ ደረሰ?” አለ ያው ሰውዬ መልሶ።

“ይህ ጠምጣሚ ሁላ! ምን ያመጣ ብለህ ነው! እኔ ማንደፍሮ!” አለ በወኔ።

“መንግሥትስ ለቁሶች ምን መፍትሔ እያመጣ ነው ቤቱን ሊመልስ ነው ወይስ?... ”

“ጉዳዩ ገና አልተቋጨም። ሊቃውንቱ ከመንግሥት ጋር መንግሥትም ከቁሶች ጋር ግብ ግብ እንደ ገጠሙ ናቸው። ቁሶች መንግሥት ላይ ያመፁ ይመስላሉ። መንግሥትም እንደ ድሮው ነገሩን በኃይል መፍታት የፈለገ አይመስልም። ካህናቱን እየተሰማመጠ ይገኛል።” አለ ማንደፍሮ ጠጁን እየተጎነጨ።

“ምነው ልምምጡ?” አለ ሞቅ ያለው አንድ ሌላ ቀጭን ጀግና።

ማንደፍሮ የብርሌዋን አንገት ጨብጦ ጠጁን ከተጎነጨ በኋላ፤

“ልምምጡስ ግራ ያገባል። መንግሥት ካህናቱ በሃይማኖት ለብብ ሕዝቡን ይቀሰቅሱብኛል ብሎ ነገሩን በምሥጢር ይዞታል። ካህናቱም

“የእጨጨው ቤት ከሊቃውንቱ የሚወጣ ከሆነ እንደ ፋሲካ በግ እንታረዳለን። ሰማዕትነት ሊያመልጠን አይገባም” እያሉ በመስቀል

እየማሉ ናቸው። ቀሃ ወርደው የተማማሉም አልጠፉም።” አለ ማንደፍሮ።

“እኔ ለመሆኑ ይህንን ቅርስና ቅዱስ ቤት ደፍሮ የገዛው ማን ነው?” አሉ አንድ በእድሜ ጠና ያሉ የደስ ደስ ያላቸው አረጋዊ። ሊቅ ዐፅቁ ነበሩ።

“ገዢው ባሕር ማዶ ያለ ጀርመናዊ ነው። ባለፈው ሳምንት ቤቱን ሊረከብ መጥቶ አይቸዋለሁ። በመካል ግርግር ሲነሣ የመንግሥት አካላት እንደ ገጠር ሙሽራ ሸፋፍነው ወሰዱት።” አለ ማንደፍሮ።

“ግርግር? በስመ አብ ወወልድ! ወመንፈስ ቅዱስ! ከዚያም ተደርሷል?” አሉ ሊቅ ዐፅቁ ።

“አዎ እንጂ ጠቡ ያለ ደም የሚበርድ አይደለም። እኔም አንድ ቁስ በእጄ ሳይጠፋ የሚቀር አይመስለኝም።” አለ ማንደፍሮ።

“ተወ እንጂ አያ ማንደፍሮ? ባሕር ተሻግሮ የመጣ ዜጋ ደስ ይበለው ብለህ እንዴት የካህን ደም ታፈሳለህ? ካህን ቢገድሉት መቼ ይሞትና! ደሙ ጠብ ሲል ደሙን መሬት አይጣጣውም። ደሙ እየፈላ ሲከስህ ይኖራል። በዚያውስ ላይ እኛ ጎንደሮች ካህን ከነፍሳችን በላይ እንደምንወድ ታውቅ የለ?። እንዳትነካካ።” አሉ ሊቅ ዐፅቁ።

“እኔ ካህን የምገድለው ለጀርመናውያን ብዬ አይደለም።” ብሎ የብርሌዋን አንገት ጨበጠ።

በረጅሙ ተጎንጭቶ፡-

“የድሮ ማንደፍሮ ሜዞ ሳንቲም ያልነበረኝ መናጢ ደጋ ነበርሁ። ጠጅ ሲሸተኝ ውሎ ሲሸተኝ የሚያድር ምስኪን ደሃ ነበርሁ። አሁን ግንበሥራዬ የማገኘው ዩሮ ጨመርመር እያለ ነው። የሀገሬ መንግሥት

በወር አምስት መቶ ብር ሲከፍለኝ ጀርመናዊ ደግሞ ከጉርሻው ላይ
ወርጋዊ ደመወዝ ሦስት መቶ ዩሮ ይከፍለኛል። እንዲያውም ደህ
ለጊዜው ነው። ቤቱን ሲረከብ በእጥፍ እንደሚጨምርልኝ ቃል
ገብቶልኛል። በክብራና በደመወዜ የቀኑ ካህናት ግን በሥራዬ እየገቡ
ናቸው።” አለ ማንደፍሮ።

“አይደለም። ሦስት መቶ ዩሮ ቀርቶ እልፍ አእላፋት ዩሮ ይከፈላሉ።
በእጅህ ግን የሰው ነፍስ እንዳይጠፋ። ደም እንዳይፈስስ።” አሉ ሲቅ
ዐፅቁ ።

“ፈጣሪ ሞት ያዘዘበትን አላውቅም እንጂ ደም መፍሰሱ አይቀሬ
ይመስለኛል። በተደጋጋሚ በሕልሜ አፈ-ሙዜን ደም ስቀባ ነው
የማድረው። መልአክ-ሞት የጠራው የሕልሜ ሲሳይ መሆኑ አይቀርም።
እንዲያውም ከትናንት በፊት አንድ ልጅ እግር መለኩሴ ቢጤ መጥተው
የሕልሜ ፍቺ ሊሆኑ ነበር። ከሰይጣን ጋር ታግዬ እኔ አሸነፍሁ።
መነኩሴው ተረፉ። ወደ ፊት ሰይጣን ካሳሳተኝ እሳሳታለሁ። ይልቅስ
ቄስ የገደለ ንስሐው ስንት ዓመት እንደሆነ ካወቁ ይንገሩኝ?። ከጠሙም
ከቀኖናውም እንዲያግዙኝ።” ብሎ ወደ ጠጁ አቀረቀረ። ጠጁን ባንድ
ትንፋሽ ጨልጦ ቀና ብሎ ዙሪያ ገባውን ሲቃኝ ከጠቢቡ ሐረ ጋር ዐይን
ለዐይን ተጋጨ። ማንደፍሮ ሐረን ሊውጣቸው ደረሰ።
“አላልገኝሁም! እየተከታተሉኝ ነው! እገድላቸዋለሁ! በሥራዬ ከገቡቡኝ
ካህናት መኻል እኒህ ጠጉረ-ልውጥ ቀዳሚው ናቸው። ትናንትና
መለኩሴ መስለው መጥተው ሊገድሉኝ ሲሉ በጥረቴ ዳንሁ። ዛሬ ደግሞ

ከጠጁ ጋር ሥራዬ ሊያደርግኝ ነው። እኩልነት ያለው ነው።” ብሎ
ማንደፍሮ የፈረጠመ ክንዳ
ሊቅ ዐፅቁና ያው ጀግና በሆነ
ሰውነት ሲያስቸግርም መጠን
አለ። ማንደፍሮ የጠጁን ብሎ
እንደ ጨበጠ እየፎከረ ወገኑ
ዐፅቁ ዐይኔ እያዩ ሰው ሲሆን
ወደ ቤታቸው ከነፋ። ተመላሽ

ከጠጁ ጋር ሥራይ ሊያደርጉብኝ፤ መተት ሊመትቱብን መምጣታቸው ነው። እፋለማቸዋለሁ።” ብሎ ግብ ግብ ገጠማቸው።

ማንደፈሮ የፈረጠመ ክንዱን ሲያሳርፍባቸው ሕቅ ሊሉ ነበር። በመኻል ሊቅ ዐፅቁና ያው ጀግና በሆኑ በግልግል ብዛት ተረፉ። ማንደፈሮ ለያዥ ለገራዥ ቢያስቸግርም መጨረሻው በሊቅ ዐፅቁ ጥረት ጠቡ ጥቂት በረድ አለ። ማንደፈሮ የጠጁን ብርሌ አንሥቶ ብዙ ከተገለገለ በኋላ ብርሌዋን እንደ ጨበጠ እየፎከረ ወደ እጨጌ ሰፈር ክላሹን ሲያመጣ በረረ። ሊቅ ዐፅቁ ዐይኔ እያዩ ሰው ሲሞት ዝም አልልም ብለው ጠቢቡ ሐረን ይዘው ወደ ቤታቸው ከነፉ። ተመልሶ ቢመጣ አጣቸው።

ሊቁ ፋሬስ ተዋነይ በጥበቡ ስለ ሰወራት ውኃ ከተናገሩ በኋላ ነበልባል አንዲት ቀን ተኝቶ አላደረም። ጤናማ እንቅልፍ ለመተኛት ጎኑን መሬት ሲያስነካ በአእምሮው ቅዠት ለቀቀበት። “የኔታዬ! ወደ ትውልድ ሀገሪ መመለስ እፈልጋለሁ። ከታብር ውኃ መጽውተው ይሸኙኝ። የመጣሁት የርስዎን ቅኔ ፈልጌ አይደልም። በቅኔው እንደሆነ እኔም አንድ ጊዜ ነበልባል ተብያለሁ። ማዕበል መባል ደግሞ አልፈልግም። ነበልባል ይበቃኛል።” እያለ ይለፈልፍ ጀመር።

ነበልባል በቀለም በኩል ነደ-እሳት ነው። እንደ ስሙ ነበልባል ነው። ስሙንም ነበልባል ብለው በሊቅ ስም የጠሩት ራሳቸው ሊቁ ፋሬስ ድንቁ ናቸው። በመጣ ሰሞን ቅኔውን ሲያንበሉብለው ተመልክተው ነበልባል የሚል ስም አወጡለት።

ኋላም ስለ ታብር ሲቃኝ ሲሰሙ፣ ቅዠቱ ለእብደት ሊዳርገው ጥግ እንደ ደረሰ ሲመለከቱ በነበልባል ሊጨክኑ አልፈለጉም-ሊቁ። በታብር ምክንያት አብዶ ጨርቁን ከሚጥል ሊተባበሩት ፈለጉ። እናም ከዚያ ሁሉ ወፈ-ሰማያት ተማሪ ለይተው አቀረቡት። ከቤታቸው እንዲወጣ እንዲገባ ፈቀዱለት። የምሥጢራቸው ተሳታፊ የቅኔ ዘራፊ አደረጉት። እሱም እግራቸውንና ልብሳቸውን እያጠበ ለመምህራን በሚገባ ክብር ተንከባክቦ አገለገላቸው። ቅኔውና ትሕትናው ከዐቅማቸው በላይ ሲሆን የታብርን ምሥጢር በከፊል ሊነግሩት ጀመሩ። “ወደ ፊት ከኔ አትለይ። እግዚአብሔር ከፈቀደ በጎንጅ ደብረ-ጥበብ ካላችዋ የጥበብ ምንጭ ልትጎነጭ ትችላላሁ።” ብለው ስለ ታብር ፍንጭ

ሰጡት። ይህንን ቃል የሰማ ቀን አንዳች ነገር ቀለለው። ማታ ማታ በእንቅልፍ ዓለም ሆኖ ስለ ታብር ያስወሸክተው የነበር የምኞት መንፈስ ጥሎት ጠፋ። ቅዠቱ አቆመ። በደንብ ወደ ጤናው ሲመጣ ወደ ፊት ራሳቸውን እንደሚተካቸው አሰቡ።

እናም ከዕለታት ባንድ ቀን ተያይዘው ወደ ታብር ወረዱ። ሊደርሱ ጥቂት ሲቀራቸው ‘ታዖርያ’ የተባለውን መጽሐፈ-ጥበብ በተሰወረቸው ደሴት ፊት ለፊት ገለጡት። ብርሃኑ የዋሻውን ጨለማ ሲበረግደው ደሴቷ ‘ታዖርያ’ የተባለውን መጽሐፍ ቅርፅ ይዛ ብልጭ አለች። ነበልባል የብርሃን ምንጭ የብርሃን ፈለግ ቡልቅ ቡልቅ ስትል ከጠባባ ደሴት ውስጥ በዐይኑ ተመለከተ።

ከዚያም ሊቁ በአጭሩ ተናገሩ።

“ሌሊት ሌሊት በሕልምህ እንደ ሰይጣን እየመጣች የምታስለፈልፍህ ይችላለህ። ታብር ትባላለች። ቀደምት የጎንጅ ሊቃውንት ‘ታብር ከሣቲተ-ምሥጢር’ ሲሉ ያወድሷታል። ሐሽማሎች ደግሞ ‘ታብር መክሥተ-ጥበብ’ ይሏታል። ዐይተዋት ግን አያውቁም። እኛ ባለ ቅኔዎች ግን” አሉ ሊቁ ፋሬስ በአመልካች ጣታቸው ወደ ራሳቸው እያመለከቱ።

“እኛ ባለቅኔዎች ደግሞ ታብር ከሣቲ ቅኔ፣ ታብር የቅኔ ምሥጢር እያልን እናሞካሻታለን።”

ነበልባል ራሱንም ሆነ ሊቁ ፋሬስን ማመን ተሣነው። በሕልሙም ሆነ በእውኑ የተመኛትን ምሥጢራዊት ምንጭ በቀላሉ በማየቱ ውስጡ በፍሥሐ ተዋጠ።

ሊቁ ቀጠሉ “ዘጸጋ ዴዴሃ ይበልዕ ፍሬሃ” ነው። ከፍሬዋ ለመብላት
ከፈለግህ ደጅ ጥና” ካሉ በኋላ እሱን ወደ ቅኔ ቤት እንዲመለስ አዘዘ።
ሊቁ ፋሬስ ደሴቷ በር ላይ ቁመው እንደ ከሠቷት መልሰው ሰወሯት።
ብርሃኑ ወደ ጨለማ ነበልባል ወደ ቅኔ ቤት ተመለሰ።

ሊቁ ፋሬስ
ከጠባብቅ ቀ
የቅኔ ቤት
ተማሪዎች ጆ
ምትን ገዝተ
በየቅኔ ቤቱ
የቅኔ ተማሪ
የዋሽራ ማ
ተንከባለሉ።
ለመቃመስ
ሥላሴ ቅኔ
ከዲማ ጊዮ
ቆይታው
ጊዮርጊስ ገ
ወደ ጎንጅ
ይልቁንም
ዲማ ጊዮ
ፈንታ አ
እራት ለ
በዲማ

I

ሊቁ ፋሬስ ተዋነይ በጥበቡ የሰወራትን የጥበብ ደሴት ለነበልባል
ከገለጡበት ቀን ጀምሮ በአንድ ወር ውስጥ የሊቁ የጥበብ ጭምጭምታ
የቅኔ ቤት ሹክሹክታ ሆነ። ሊቅነታቸው በየቅኔ ቤቱ ባሉ የቅኔ
ተማሪዎች ጀሮ ደረሰ። ደሴቷን ከመግለጥ አልፎ እንደ ተዋነይ መልአከ-
ሞትን ገዝተው በሕይወት የሚኖሩበት ምስጢራዊ ጥበብ እንዳላቸው
በየቅኔ ቤቱ በፀሐይ በጉባይ ተወራ። ይህንን የሰሙ በዐራቱ ማእዘን ያሉ
የቅኔ ተማሪዎች ወደ ተዋነይ ሀገር ተመሙ። በቅርብ ርቀት የሚገኙት
የዋሽራ ማርያም የቅኔ ዘራፊዎች ቊልቊል ወደ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ
ተንከባለሉ። ሌሎችም ቀስ በቀስ የቀደመ ቅኔ ቤታቸውን እየፈቱ ጥበብ
ለመቃመስ ወደ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ዘመቱ። ከጎንደር ደብረ ብርሃን
ሥላሴ ቅኔ ቤት ታሪኩ የተባለውን የቅኔ ዘራፊ የቀደመው አልነበረም።
ከዲማ ጊዮርጊስ ደግሞ ገሞራው ተከተለ። ገሞራው በዲማ ጊዮርጊስ
ቆይታው ቅኔና መጽሐፍ ጨርሶ ወደጎንጅ ደብረ-ጥበብ ለመሄድ ከዲማ
ጊዮርጊስ ገዳም መምህር ጋር በእንባ ተለያዩ። ጉዞው ወደ ጥበብ ሀገር
ወደ ጎንጅ ባይሆን ኑሮ፣ ከዲማ ጊዮርጊስ ርቆ መኖር አይፈልግም ነበር።
ይልቁንም ከዲማው መምህር ጋር እንዲህ በቀላሉ መራቅ አይታሰብም።
ዲማ ጊዮርጊስ በነበረበት ወቅት የዲማው መምህር 'የኔ ይቅርብኝ የኔን
ፈንታ አንተ እየበላህ ተማር' ብለው ከገዳሙ የሚሰጣቸውን የዕለት
እራት ለገሞራው እየሰጡ መምህሩ ጦም እያደሩ አስተምረውታል።
በዲማ ውስጥ እድሜ ጠገብ የሆኑ መጽሐፍትን እንዳሻው ያለከልካይ
እንዲመረምር ፈቅደውለታል። በትርፍ ጊዜ ደግሞ መጽሐፈ-አዳርን

የመሳሰሉ መጻሕፍትን ከፊታቸው ቁጭ ብሎ እንዲያነብ ጊዜ ሰጥተውታል። አንዳንድ ውድ ውድ ምሥጢራትንም መምህሩ አስቀጽለውታል። እኒህን ሊቅ በእንባ ጠብታ ተሰናብቶ ጉዞው ወደጥበብ ሀገር ሆነ። ወደተዋነይ ቅኔ ቤት። ወደ ፋሬስ ድንቁ መንደር። ወደታብር ምሥጢር። የጥበብ ሀገሯ ወዴት ነው? እያለ ወደ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ገሠገሠ። ጉዞው ከምሥራቅ ጎጃም ወደምዕራብ ጎጃም ወደ ባሕርዳር አቅጣጫ ሆነ። ከዲማ ጊዮርጊስ ተነሥቶ ኮሬ አቦ ሲደርስ ምድር መሸ። ፀሐይ ወደ አድማስ ተቃረበች። ከኮሬ አቦ በኋላ ቀጥታ ወደ ፊት ቢገሰግስ ኑሮ ጉዞው ወደ ባሕር ዳር ሊሆን ነበር። ኮሬ አቦ ደርሶ ወደ ቀኝ ወደጎንጅ ደብረ-ጥበብ መታጠፍ ነበረበት። እናም የጥበብ ሀገሯ ጎንጅ ነውና ኮሬ-አቦ ሲደርስ እንደ ያዕቆብ ምድር መሸበት። ጊዜ አለፈበት።

ኮሬ አቦ ከኮረብታው ላይ ፊጥ ብላ ያለች አፈ-ቆላ ቢጤ የገጠር ከተማ ናት። ከባሕር ዳር ወደ ሞጣ ሲመጡ በግምት ሥልሳ ኪሎ ሜትር አካባቢ ርቃ ትገኛለች። ወደ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ቅኔ ለመማር የሚገሰግሱ የቅኔ ተማሪዎች የጓዝ ማሣራፊያ ደረቅ ወደብ ናት-ኮሬ አቦ። በእርግጥ የጓዝ ማሣራፊያ ደረቅ ወደብ ብቻ አይደለችም። የቅኔ መዘራረፊያ መካነ-ጥበብ ጭምር እንጂ። የቅኔ ተማሪዎች ከግሪካዊቷ ምክራብ ጋር አነጻጽረው ኢትዮጵያዊቷ አርዮስፋጎስ ይሏታል። ፈለጉ ጠቢባን ማለት ነው። የጠቢባኑ የነተዋነይ የእውቀት ፈለግ ማለታቸው ነው።

ኮሬ አቦን ከዋሽራ ማርያም አፋፍ የሚወነጨፈው የቅኔ ነፋስ
ያናውጃታል። ቅጠሎቿ በቅኔው ወላፊን ተኮማትረዋል። ከቅኔ
ሊቃውንት አልፎ ተርፎ የኮሬ አቦ ባላገሮች በቅኔ በኩል አይታሙም።
የግእዙን ቋንቋ እንደአማርኛ ቋንቋ አቀላጥፈው ይናገራሉ። ውሽክሽክ ቁስ
የግእዝ ንባብ ሲያበላሽ ይጠቃቀሱበታል። አንደበቱ ሲወላከፍ በጭብጨባ
ዝም አስኝተው ይመልሱታል-ባላገሮች። ቅኔ-ማኅሌት ቁመው እያስቀደሱ
ቤተ-መቅደስ ያለውን ውሽክሽክ ቁስ ከቀለም ሲናጠብ ማረም የሰንበት
ቀን የዕረፍት ሥራቸው ነው።

የኮሬ አቦ ባላገሮች ከሰኞ እስከ ዐርብ ሠርተው፣ ቅዳሜ ነግደው
አትርፈው፣ በሰንበት ትላላቅ የአቦጀዴ ቅዳጅ ደግልለው፣ ቆሮ ቁስ
መስለው ለቅዳሴ ብቅ ሲሉ ውሽክሽክ ቁስ እንደጦር ይፈራቸዋል። ራስ
በራሳቸው እንደቁሶች “ርእሱ-ደብር፣ ቁሱ-ገበዝ” እየተባባሉ ሲቀላለዱ
ቀልብ ይስባሉ ባላገሮች። በቅዳሴ ጊዜ በግእዝ ተሰጥዎ ይቀበላሉ።
በሽንብራው ማሳ፣ በጤፉ ቃርሚያ፣ በጤፉ አውድማ፣ የአማርኛ መወድስ
ከአፋቸው የማይለያቸው ባላገሮች፣ ከገጠር ቁስ የበለጠ የቅኔ ጠበብት
ናቸው። ከባህላዊ ዘፈናቸው ከሚስረቀረቀው ፉጨታቸው፣
ከሚያስፈራው ፉከራቸው፣ እንደወባ ከሚያንዘፈዝው ሽለላቸው ይልቅ
የቅኔ ሽለላ ይቀናቸዋል።

ደናግል ሴቶች ልጆቻቸውን ቢሆኑ? በቅኔ በኩል ማን እንደነሱ!።
በመጣፊያ ደብተራቸው ዳርና ዳር የአማርኛ ቅኔ ጽፈው ይሸመድዳሉ።
ከዘመናዊ ትምህርት ጎን ለጎን ግእዝ እያጠኑ ለዐቅሙ-ሔዋን ይደርሳሉ።

ሴቶች ለዐቅመ-ሔዋን ወንዶች ለዐቅመ-አዳም ሲደርሱ ቅኔያቸው
ለዐቅመ-መወደስ ይደርሳል። በቅኔ በኩል ክልስ እመይቴ ገላነሽ ናቸው።
ከሀብታም ምጣድ የማትሰፋው ኮሬ አቦ ሁለት ተመጋገቢ ነገሮችን
ማግኘት የዘወትር ሥራዋ ነው። በላይ ባፋፉ የዋሽራን ሰምና ወርቅ
ቅኔ ነፋስ እየገፋ እየገፋ አምጥቶ ኮሬ ላይ ይዘረግፈዋል። የጎንጁን
መወደስ የቆላ ነፋስ እየገፋ አምጥቶ ኮሬ ላይ ሲደርስ ይተፋዋል።
የሀብታም ምጣድ የምታክለዋ ኮሬ በዚህ ታድላለች። ከባሕር ዳር
ምሥራቃዊ ክፍል ሥልሳ ኪሎ ሜትር ርቃ በቅኔ ራስ ገዝ
የምትተዳደረዋ ኮሬ አቦ አፋፉ ላይ ጉብ ብላ የቅኔ ጅራፍ ይጮኽባታል።
የቅኔ ነፋስ ይነፍስባታል።

ከምሥራቅ አቅጣጫ የሰሌን አካፋዳ አዘነጋትሎ፤ በረጅሙ ጠምጥዋ
አንድ ተማሪ ኮሬ አቦን እየተዟዟረ ይጠባል። የኮሬ-አቦ መንደሮችን
ሲቃኝ ቆይቶ ሲደክመው ከገበያው መኻል ካለው ነባር ዋርካ ሥር አርፎ
እንደበርበሬ በቀሉ ዐይኖቹ የከተማዋን ውበት፤ የሀገሯን ስፋት፤
የባላገሮቹን ፍጥነት መመልከት ጀመረ።

ጢማሙ ገሞራው የጎፈረ ፀጉሩ ለብዙ ዓመታት የመነነ ባሕታዊ
አስመስሎታል።

ከባሕር ዳር ተነሥቶ ወደሞጣ ተሻግሮ ከሚሄድ አውቶቢስ ሆድ
አሞልጮ የወረደው ቀይ ደመ ግቡ ተማሪ ደግሞ አውቶቡሱን ሸኝቶ ኮሬ
አቦን መስተፋቅር የተቀቡ በሚመስሉ ዐይኖቹ እየቃኝ ወደዋርካው
ተጠጋ።

ገሞራውና ታሪኩ ነባሩን የኮሬ አቦ ዋርካ ተደግፈው እንደተለመደው
አንድ አቡነ ዘበለማያት በየግላቸው አግረዮት። ታሪኩ ከምዕራብ አቅጣጫ
ገሞራው ከምሥራቅ አቅጣጫ ተነሥተው ኮሬ-አቦ ላይ ለአንዲት
ምሥጢር ተገናኙ። ሁለቱም ገበያው መኻል ካለው ዋርካ ሥር እንዳረፉ
ዐይን ለዐይን ተጋጠሙ። መወድስ ለመወድስ ተጋጩ።

ገሞራው ከተማዋን በርበሬ የተረፈ በሚመስሉ ዐይኖቹ ሲቃኝ ቆይቶ
እንደልማዱ ጥቂት ተመስጦ መጣበት። ዐይኖቹን ጨፈነ።
ከተመሥጦው ሲነቃ በቀልድ ቢጤ ለኮሬ አቦ አንዲት ቅኔ መወርወር
ፈልጎ፤

“እመኒ ጸባብ ሀገረ ጥበብ ኮሬ፤

ከርሠ መሬታ ጥበብ ወላዕሌሃ በርበሬ።” አለ በቀልድ መልኩ። የአማርኛ
ትርጉሙም፤

“ምንም ጠባብ ብትሆን የቅኔ-አገር ኮሬ፤

ምድሯ ጥበብ ነው አፈሯ በርበሬ።” እንደማለት ነው።

በእርግጥ ገሞራው ይህንን ቅኔ የወረወረው በከንቱ አይደለም። ኮሬ
በበርበሬ ተውጣ አይቶ እንጂ። ኮሬ-አቦ ውስጧ በተዋነይ ጥበብ
መሞላቷን ተመልክቶ እንጂ። ጠባብነቷም ቢሆን ገሞራው
እንደገለጣትናት። ከሀብታም ምጣድ አትሰፋም።

ታሪኩ ከተቀመጠበት ድንጋይ ላይ ተነሥቶ “ታሪኩ እባላለሁ።።
እንተዋወቅ?” አለ መስተፋቅር የተቀቡ በሚመስሉ ጥርሶቹ ፈገግ ብሎ።

“ገሞራው እባላለሁ!” አለ ገሞራው የበለዙ ጥርሶቹን ለመደበቅ እየጣረ።

በዚህ መልኩ ተዋወቁ።

ገሞራው በአኮፋዳው ከያዘው ሽንብራ ቆሎ አውጥቶ “ስለ ማርያም”
አለውደ ታሪኩ እጆቹን ዘርግቶ።

“እመቤቴ ትስጥልኝ!” አለ ታሪኩ ሽንብራውን ቆሎ እጅ ነሥቶ
እየተቀበለ።

እቅዳቸው ሁለቱም ጎንጅ ቅኔ ቤት ገብቶ ማደር ነበር። ታሪኩን መኪና
በየመንገዱ እያቆመ ሰዓት እላፊ አምጥቶ ኮሬ-አቦ አፋፍ ላይ ተፋው።
ገሞራው በእግሩ እያዘገመ መጥቶ ኮሬ አቦ ሲደርስ የጥርስ ቁርጥማት
ተቀስቅሶ አላመጠው። ጥርስ ቁርጥማቱን ከእናቱ የወረሰው ሲሆን
ሲነግበት ሳምንት ያንፏቅቀዋል።

“ከወዴት መጥተው ነው አያ-ጓዴ?” አለ ገሞራው ታሪኩን ጠልቆ
እየተመለከተ።

“ከጎንደር ነው የመጣሁት” አለ ታሪኩ።

“ዜማ ቤት ነው?” አለ ገሞራው።

“አይደለም። ወደዚህ ወደ ቆላው ወደ ጎንጅ ደብረ-ጥበብ ቅኔ ቤት እንዳለ
ሰምቼ ቅኔ ልቀጽል እየሄድሁ ነው።” አለ ታሪኩ።

“እኔም ወደ እሱ ነኝ” አለ ገሞራው።

“ታዲያ ለምን አብረን አንሄድም?” አለ ታሪኩ።

“ደስ ይለኛል።”

ሁለቱም አብሮ ለመሄድ ተስማሙ።

በመኻል “ያቺ የቀለም ቀንድ ጎንደር እንዴት ናት?” አለ ገሞራው።

“ደኅና ናት” ታሪኩ በደፈናው መለሰ።

“ጎንደር እስካሁን ከልቤ ናት” አለ ገሞራው።

“የጎንደር ልጅ ነህ እንዴ?” አለ ታሪኩ ወደ ገሞራው በደንብ እየተመለከተ።

“እኔ እንጃ። ልሆንም ላልሆንም እችላለሁ። እናቴና አባቴ ጣና ዳር በደንገል ጎጆ እየኖሩ ሳለ እኔ ተወለድሁ።” አለ ገሞራው።

“ታዲያ ጎንደርን እንዴት አወቅኻት?” አለ ታሪኩ።

“ጎንደር ሀገር ብቻ አይደለችም። ታሪክ ጭምር ናት። ታሪክ ያነበበ ጎንደርን በቀላሉ ያውቃል። ጎንደር የሊቃውንት ሀገር ናት። ከዓመታት በፊት ጎንደር ደብረ-ብርሃን ሥላሴ ቅኔ ለመማር ሄጄ ነበር። ጎንደር በአታ ለማርያምም የታች ቤት አቋቋም የሚባለውን ተምራባታለሁ። እልፍኝ ጊዮርጊስ ተቀምጮ የሳንኳውን አቋቋም ቀጽየባታለሁ - ጎንደርን።” አለ ገሞራው።

“እኔም ጉብል ሳለሁ ወደ ጎጃም መጥቼ ቅኔና የግእዝ ቋንቋ ተምሬ ነበር።”

“ታዲያ ዛሬ ድጋሜ ለምን መጣህ?” አለ ገሞራው።

“የዛሬ አመጣጤ ከድሮ አመጣጤ የተለየ ነው። የድሮ አመጣጤ ቅኔ ለመማር ነበር። የዛሬ አመጣጤን ግን...” ታሪኩ ሊናገረው የነበረውን ምሥጢር ወደ ውስጡ ዋጠው። ልብ ለልብ ሊገናኙ ጥቂት ሲቀራቸው መልሰው ተራራቁ።

ታሪኩ ራሱ የተጠየቀውን አድበስብሶ አለፈና፡-

“ከቅኔ ሌላስ? ምን ምን ታውቃለህ? ወደ ሌላም ሀገር ሄደህ ተምረኻል?” አለ

“አዎ! ሌላም ሌላም ተምራክለሁ።” አለ ገሞራው በትሕትና።

ለሰላም የሚችል ልዩ
 ጥላይቃል ናቸው። አለ ገላ
 ገላ፤ አንድነት? አ...
 ገላ፤ አንድነት? አለ ታሪኩ
 ገላ፤ አንድነት? አለ ታሪኩ
 ገላ፤ አንድነት? አለ ታሪኩ
 ገላ፤ አንድነት? አለ ታሪኩ

የሚቀድሙት ሥላሴ ተቀብረው
በቀብር የሚቀድሙት
ከዚያም ታሪኩ በደንብ
የሚቀድሙት

ወደ ፊት ያሰብኩት
ከማበረከትላቸው ቀደም
ለኩን ጴጥሮስ እንዲህ
ጥሎ ይቋጨው እንን
ለሊቁ መወድስ እኔ
ለሰማዐቱ እቀኛለሁ፡፡

[illegible]

ማዕበል ፈጠነ

በኩልም የሊቅ ልጅ ሊቅ! የምሁር ዘር ምሁር! የገማልያል ልጅ ገማልያል! ናቸው።” አለ ገሞራው።

“እንዴት? እንዴት? ኧረ... በድንግል ማርያም ትንሽ ከታሪኩ ቀንጭብልኝ?” አለ ታሪኩ

“ከታሪክ እንደ ተረዳሁት የወልደ ያሬድ የቀለም አባት ገብረ ክርስቶስ ይባላሉ። እሳት የላሱ ሊቅ ነበሩ። የቅድስት ሥላሴ የመጀመሪያው የደብር አለቃም እሳቸው ነበሩ። አለቅነቱም የተሰጣቸው በሊቅነታቸው ነው። አለቃ ገብረ-ክርስቶስ ወልደ ያሬድን በቀለም ወልደው ዐርፈው ቅድስት ሥላሴ ተቀበሩ። ቅድስት ሥላሴ ውስጥ በአለቅነትም ሆነ በቀብር የሚቀድማቸው የለም ይባላል።” አለ ገሞራው።

ከዚያም ታሪኩ በደንብ እያዳመጠው እንደሆነ ዐይቶ ገሞራው ቀጠለ።

“ወደ ፊት ያሰብኩት ተሳክቶ ወደሸዋ ከተሻገርሁ በአደባባይ መወድስ ከማበረክትላቸው ቀደምት ሊቃውንት መኻል ገብረ ክርስቶስና ሰማዕቱ አቡነ ጴጥሮስ እንዲሁም ወልደ ያሬድ ናቸው። ብቻ ፈጣሪዬ ሐሳቤን ቶሎ ይቋጨው እንጂ አዲስ አበባ ስገባ ወደቅድስት ሥላሴ አምርቼ ለሊቁ መወድስ እዘርፋለሁ። ወደ አቡነ ጴጥሮስ አደባባይ ወርጄ ለሰማዕቱ እቀኛለሁ። ወደ ወልደያሬድ መካነ-መቃብር አዲስ ዓለም ገዳም ገስግሼ እሠልሰዋለሁ። የሩቅ ጊዜ እቅዴ እሱ ነው።” አለ ገሞራው።

ፈጣሪ ሐሳብህን ያሳካልህ!። “ነገር ግን ለዐረፉ ሰዎች ቅኔ መቀኘት ለምን አስፈለገ?” አለ ታሪኩ የገሞራውን ፍልስፍና በቀላል ዘዴ ለመፈተሽ።

“ሽጋ ጥያቄ ነው!” አለ ገሞራው።

“አንዳንድ ቀልማዳ ባለቅኔዎች መወድስ የሚመጣላቸው በሕይወት ላሉ ባለሥልጣናት ብቻ ነው። ባለሥልጣናቱ ፊት ጅራታቸውን እየቆሉ ቅኔ የሚዘርፉ ቀልማዳ ባለቅኔዎችና ከራሳቸው አንቅተው የማይጽፉ ደራስያን ከመጡ ወዲህ ሸጋ ቅኔና ብስለት ያለው መጽሐፍ ማንበብ አቁመናል። ከሌላ አምጥተው የሚጽፉ ስለበዙ ሁሉም ነገር ለዳቦ ብቻ ሆኗል።” ገሞራው ቀልማዳ ባለቅኔዎችን አነጣጠረባቸው።

“ተሳስተኝል! ወንድሜ! ቅኔማ መደረግ ያለበት በሕይወት ላሉት ነው። ያለፉትማ አልፈዋል። ነፍስ ይማር እንጂ መወድስ ምናቸው ነው?” አለ ታሪኩ ውስጡን ነካክቶ ብዙ ለማናገር።

“በሕይወት ላሉ ቅኔ አያስፈልገም እያልሁኩ! አይደለም። ክብራቸውን የሚገልጥ ቅኔ ይገባቸዋል። እኔም በግሌ መወድስ እየዘረፍሁ ሳወድሳቸው ኑሬአለሁ። ወደፊት ግን ቅኔዬ ከእኒህ ቀልማዳ ባለቅኔዎች ጋር እንዲመሳሰል አልፈልገም። እሱን ለግልቦች ትቸዋለሁ። ወደፊት ቅኔውንም የምቀኘው ለስሜት ወይም ለውዳሴ ከንቱ አይደለም።” አለ ገሞራው።

“ታዲያ እንዴት ነው?” አለ ታሪኩ በመገረም።

“በሕይወት ላሉ መወድስ ስዘርፍ ‘ምክሩ ዝክሩ ሞት አትፍሩ መሾም ለመሞት ነው’ የሚል መንፈስ ያለው ቅኔ እንዲሆን እፈልጋለሁ። ለአቡነ ጲጥሮስ ስቀኝ የሰማዕቱን ሀገራዊ ጀግንነትና ሰማዕትነት በአደባባይ ለመመስከር ነው። ለሁለቱ ሊቃውንት ቅኔ ስቀኝ ደግሞ መላ የሀገር በቀል ሊቃውንትን ክብር በግሌ ለማጉላት ነው” እያሉ ሲያዘግሙ ከራሳቸው አልፈው ከተዋነይ የቅኔ ከተማ ደረሱ።

እኒህ ከተማዋ በትላልቅ
ወረቀቶች እኒህ ነበሩ።
ወዲህ ው...ር... ው...
ዘሮችን መቃኘት ጀ...
አለበት።
ድሮ ከእኒህ ዋርካዎች
ተከልለው የቅኔውን
ከዚያም እኒህ የ...
ማማዎች እንደ...
የአውቀት መለኪያ
እንደምስክር ወረቀት
በድሮ ዘመን ጎንደር
የምስክር ወረቀት
የተዋነይ ዋርካ
ከመለስ በትክክል
የሙያው መለኪያ
የምስክር ወረቀት
ታሪኩና ገሞራ
ቤቱ በዝምታ

እነሆ ከተማዋ በትላልቅ ዋርካዎች ታጀባለች። የተዋነይ የምስክር ወረቀቶች እኒህ ነበሩ። ገሞራው በትልቁ ዋርካ ቅጠል ላይ ከወዲያ ወዲህ ው...ር... ው...ር...የሚሉ ተሐዋስያንን እየተመለከተ በተመስጦ ዛፎችን መቃኘት ጀመረ። ወዲያው አንድ ታሪክ በአእምሮው ውልብ አለበት።

ድሮ ከእኒህ ዋርካዎች ሥር እልፍ አእላፍ ሊቃውንት ትልቁን ዋርካ ተከልለው የቅኔውን ፍልስፍና በሕግ ሲቀምሩ በሕሊናው መጡበት። ከዚያም እኒህ የዋርካ ቅጠሎች ከዘመናት በፊት የቅኔና የጥበብ ማማዎች እንደ ነበሩ አሰላሰለ። ወዲህም የግልቡ ዘመን ሳይመጣ የእውቀት መለኪያው የምስክር ወረቀት ከመሆኑ በፊት ትልቁ ዋርካ እንደምስክር ወረቀት ሆኖ ያገልግል እንደነበር ትዝ አለው። ያም ማለት በድሮ ዘመን ጎንጅ ቅኔ ቤት የተማረ ተማሪ ወደ ሌላ ቦታ ለሥራ ሲሄድ የምስክር ወረቀት አልነበረውም። ደብረ ጥበብ ለመማሩ ማረጋገጫ የተዋነይ ዋርካ አክናፍ ስንት ነው? ተብሎ ይጠየቃል። ስድስት ብሎ ከመለሰ በትክክል መማሩ ይረጋገጣል። የምስክር ወረቀቱ እኒህ ሲሆኑ የሙያው መለኪያ ደግሞ የተዋነይ ቅኔ አጠጣል ነበር። እንደ ዛሬው የምስክር ወረቀት ግን አልነበረም። ከተማዋ በሊቁ ቅኔ ቤት ተከባለች። ታሪኩና ገሞራው ከቅኔ ቤቱ ፊት ለፊት ለእንግድነት ጠጋ አሉ። ቅኔ ቤቱ በዝምታ ተውጦ ነበር።

ተዋነይ የሰወራት ውኃ ነበልባልን በድጋሜ እንቅልፍ ነሣችው። ቶሎ
ጠጥቶ እንደ ውኃዋ ከዚህ ዓለም መሰወር ፈልጓል። በዚህ በክሡት
ዓለም መኖር ሰልችቶታል። ዓለም በከፊል እጅ እጅ ብላዋለች። ሌሊት
ሲተኛ ተስፋ ቆርጦ ይተኛል። ችግሩ ግን በነጋዉ ፀሐይ ስትፈነጥቅ ሌላ
ዓለም ይዛ የተፈጠረች ትመስለውና ትንሽ ተስፋ ትዘራበታለች። ወደ
ማታ ተመልሶ ሲያስበው ግን ያው ይቺው አሮጌ ዓለም ናት። ስለዚህ
መሰወር ያምረዋል።

ትንኩሽቱ ነበልባል የሊቁን ቃል መጠበቅ ሲገባው ውኃዋን ጠጥቶ በስዋሬ የመኖር ተምኔት ገፋፍቶት በነጋታው ሌሊት ከሊቁ ተደብቆ መጽሐፉን ሸክፎ ቅምጫናውን በቡትቶው ሸጉጦ ወደ ታብር ወረደ። ድቅድቁ ጨለማ እስከ ምጽአት የሚገረሰስ አይመስልም። የታላቁ ዋርካ ክብደት እንደ መልአክ-ሞት ጥላ ረዝሟል። የሊቁ ተማሪዎች በእንቅልፍ ሰምጠዋል። ከደም ሰከር ማዶ ለማዶ ካለው ነጫት ከሚባል የገጠር መንደር አንድ ውሻ ለብቻው ከጅብ ጋር ይፋለማል። ጋራው ቁንጮ ላይ ቢ..ግ. እልም። ቢ..ግ.. እልም፤ ስልም፤ ቁልጭ እያለች የምትጠፋዋ ኩራዝ ትታያለች። አባ ዮና ግን ቤተ-መጻሕፍቱ ውስጥ ቁጭ ብለው ጸሎት ላይ ነበሩ። ከጎጂቸው ውስጥ መብራት ይበራል። ድምፃቸው በከፊል ይሰማል። ከነጫቱ ውሻ በቀር የጎንጅ ሰዎች በእንቅልፍ ዓለም ስጥመዋል።

ነጫት ከጎንጅ ደብረ-ጥበብ መንደሮች አንዷ ስትሆን የጅብ መናኸሪያ ቤጤ ናት። ባላገሩ እንደሚያወራው ከሆነ ስሟም በክፉ ቀን አንድ ጅብ አንዷን ቤት ይዞ ሲነጫት ያየ ሰው 'ነጫት! ነጫት! እረ ነጫት! ቶሎ ድረሱ እያለ ስለጮኸባት "ነጫት" የሚለውን ስም ወርሳለች" ይላሉ ታሪክ ነጋሪዎች።

በሊቁ ቅኔ ቤት ቀንቀን በቅኔ ዘረፋ ሌሊት ሌሊት ደግሞ ዜማ ልክና ግስ በማጥናት እንደቀትር ንብ እሚናደፉ ተማሪዎች ያለ ወትሯቸው በእንቅልፍ ዓለም ሰጥመዋል። 'በእንተ ማርያም' ብለው ያመጡትን ቁራሽ ቀምሰው ሁሉም በጊዜ ነበር የተኙት። ነበልባል ጭር ሲል ዐይቶ ከቅኔ-ቤቱ ወደ ግራ ታጥፎ ቁልቁል ሲወርድ ማንም የተመለከተው አልነበረም። ፊት ለፊቱ ከሚታየው 'ነጫት' መንደር ያለው አሮጌ ውሻ ብቻ ቁልቁል ወደ ነበልባል አፋን አሽሞጥመጦ ያላዘናል። አላዘኖ አላዘኖ ተግ ይላል። ጥቂት ቆይቶ ደግሞ ተግ ተግ ብሎ ይጮካል። ጋራው ላይ ያለችዋ ነጫት መንደር የኩራዝ ወጋገን ለብዙ ጊዜ ትጠፋና ብልጭ ትላለች። እነ ነበልባል ግን ልብ ያላት አይመስልም። ለዘመናት የጓጓላትን ምንጭ ለመጎንጨት ቋምጧዋል። ምንጩን ጠጥቶ ከፍ ሲል መሰወር። ዝቅ ሲል ተዋነይን መሆን። በጣም ዝቅ ካለ ደግሞ ፋሬስን መሆን ነበር ተምኔቱ። ታዲያ ምን ይሆናል! ታብርን እንደ ወትሮው ስታበራ አላገኛትም። ሰውራ ጠበቀችው።

ነበልባል ከአፈርሁ አይመልሰኝ ብሎ 'አዋዜ' ከምትባለዋ ተራ ምንጭ አንድ ቅምጫና ቅል ድፍርስ ውኃ ቀድቶ ሰው አየኝ አላየኝ እያለ ወደ ባሕር ዳር ፊቱን አዞረ። ከላይ ነጫት ሰፈር ሆኖ ሲከታተለው የነበር

ባላገር አንዲት ጥይት ሲያስጮህ የገበዘ-ማርያም አገልጋይ አባ ዮና ትልቁን የደብሩን ደወል ደለቁት። ነበልባል መድረሻ ጠፋው። እንደ ምንም አመልጣለሁ ሲል በባላገር እጅ ወደቀ። ባላገሮች የፊጥኝ ዐሥረው መረመሩት። ትንፍሽ ሳይል ቀረ። አባ ዮና ድራቸውን ገልጠው ሲፈትሹ አዎዜ ከምትባለው ምንጭ የቀዳውን ድፍርስ ውኃ በትልቅ ቅምጫና ይዞ ተገኘ። አባ ዮና ከታብር ያመጣው መስሏቸው ተናድደው ምሥጢር እንዴት እንደወጣ ለማረጋገጥ ወደ ፋሬስ ሮጡ። ባላገሮች ታቦት የቀሰጠ መስሏቸው ሁለቱ ሊቃውንት በሌሉበት እንደ ደረቀ ቆዳ ከወንዝ እየዘፈዘፉ ቆዳው እስኪላላጥ ገረፉት። ገርፈው ገርፈው ሲበቃቸው በገለባ ሸፍነው ከዳዋ ውስጥ እንደተገኘች አይጥ በእሳት ለበለሉት። ስሙን ትንቢት ቀደመው። ነበልባል በነበልባል ተንበለበለ።

ሊቁ ፋሬስ በቀለም ልጃቸው የደረሰውን መከራ መቋቋም አቅቷቸው ለወራት አነቡ። እንደ ዳዊት በእንባ ምንጣፋቸውን አራሱ። እንባቸው እንደሰን ውኃ ያለማቋረጥ ፈሰሰ። ከታብር ምንጭ በላይ ተንዝቀዝቀ። ለወር ያክል ጉባኤ ዘግተው በሰቆቃ ሰነበቱ። ሰቆቃቸውንም ‘ሰቆቃው ፋሬስ’ ሲሉ ርእሰ ሰጡት። ከሰቆቃቸው ጎን ለጎን ባላገሮችን እንደቆሙ በእሳት ማቃጠል ፈልገው ነበር። ጌላ ግን ሐሽማላዊነት ተቃወማቸው። ሐሽማሎች በቀልን በበቀል ደምን በደም ማድረቅ ይፀዩፋሉ። ፋሬስም ትርፉ ፀፀት መሆኑን አስበው ተዉት። ቢሆንም ባላገሮችን በቀላሉ አልሰቀቋቸውም። ለፍትሕ አቤት ብለው ቀላል ቅጣት አስጣሉባቸው። የሆነ ሆነና ነበልባል ደመ ከልብ ሆኖ ቀረ።

“ተማሪ በሞተ በሰባት ዓመቱ፤